

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΣΧΟΛΗ : Σ.Α.Ο
ΤΜΗΜΑ : ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:

ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥΣ ΣΤΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΩΝ ΚΛΙΜΑΚΟΣ

ΑΡΑΒΑΝΤΙΝΟΥ ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΑ
ΚΟΥΝΕΛΗ ΒΑΡΒΑΡΑ

ΕΠΟΠΤΕΥΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ :

ΤΣΙΦΟΠΑΝΟΠΟΥΛΟΣ ΦΩΤΙΟΣ
ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
ΤΕΙ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ 2017

Επισημανση

Οι διαπιστώσεις, τα αποτελέσματα, τα συμπεράσματα και οι πιθανές προτάσεις της παρούσης Πτυχιακής Εργασίας, αποτελούν προσωπικές θεωρητικές η εμπειρικές διαπιστώσεις των φοιτητριών που την επιμελήθηκαν και δεν απηχούν κατ' ανάγκη αποδοχή τους από το Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής του ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Με την ανάπτυξη των επιχειρήσεων δημιουργήθηκαν νέες μορφές εταιρειών, που προέρχονται από τη συγκέντρωση και συγχώνευση των επιχειρήσεων. Συγκέντρωση επιχειρήσεων για συνένωση και διαμόρφωση μεγάλων μονάδων που ελαχιστοποιούν τα μειονεκτήματα των μικρών μονάδων μέσα από οικονομίες κλίμακας και διαμορφώνουν προϋποθέσεις κυριαρχίας τους στις αγορές.

Η συγκέντρωση των επιχειρήσεων και κατα συνέπεια εν δυνάμει συνασπισμοί, περιλαμβάνει τρεις βασικές μορφές:

- Την κάθετη συγκέντρωση, όπου λαμβάνουν μέρος επιχειρήσεις που ανήκουν σε διαδοχικά στάδια της παραγωγικής διαδικασίας (π.χ. κλωστήριο, υφαντήριο, φινιστήριο)
- Την οριζόντια συγκέντρωση, στην οποία συμμετέχουν ομοειδείς επιχειρήσεις του ίδιου κλάδου, που συνεργάζονται για να μειώσουν το μεταξύ τους ανταγωνισμό και, -
- Τη συμπληρωματική συγκέντρωση. Κατά τη συγκέντρωση αυτή, μια από τις συνασπιζόμενες επιχειρήσεις παράγει συμπληρωματικά προϊόντα για την άλλη, π.χ., επιχείρηση που παράγει μπαταρίες συνενώνεται με μια αυτοκινητοβιομηχανία.

Οι παραπάνω συνδέσεις και συγχωνεύσεις των επιχειρήσεων αρχίζουν από την απλή προφορική συμφωνία "ατύπως" και καταλήγουν μέχρι την συγχώνευση τους με χάσιμο και της νομικής τους υπόστασης και της διοικητικής τους αυτοτέλειας σε αρκετές περιπτώσεις.

Οι βασικότερες μορφές ένωσης και συγχώνευσης επιχειρήσεων είναι οι παρακάτω:

Κονσέρν: Ένωση Ανώνυμων Εταιρειών (Α.Ε.), που ανταλλάσσουν τις μετοχές τους και διατηρούν ακέραιη τη νομική τους υπόσταση. Χάνουν, όμως σε ένα βαθμό, τη διοικητική κι οικονομική τους αυτοτέλεια.

Καρτέλ: Πρόκειται για συμβατικές, εμφανείς ή αφανείς συνεργασίες επιχειρήσεων, διατηρούν την νομική, διοικητική και οικονομική τους αυτοτέλεια, με στόχο την άσκηση της κοινής εμπορικής πολιτικής. Αποβλέποντας, επίσης, στην εξουδετέρωση των μεταξύ τους ανταγωνισμού.

Τραστ: Επιχειρηματικές ενώσεις, που προέρχονται από την πλήρη συγχώνευση των επιχειρήσεων. Οι επιχειρήσεις αυτές έχουν στόχο την εξασφάλιση μονοπωλιακής κυριαρχίας στην αγορά.

Χόλντινγκ: Είναι εταιρείες των οποίων η περιουσία αποτελείται από ένα μεγάλο αριθμό μετόχων άλλων εταιρειών και έχουν ως σκοπό να ασκήσουν έλεγχο επί των εταιρειών αυτών. Από την παραπάνω σύντομη παρουσίαση γίνεται φανερό ότι τόσο οι διάφορες κατηγορίες και μορφές επιχειρήσεων όσο και οι ενώσεις αυτών επηρεάζουν την οργανωτική δομή, καθώς και των τρόπο διοικήσεως των επιχειρήσεων αυτών.

Βασικός λόγος συνασπισμού επιχειρήσεων παραμένει η διαμόρφωση συνθηκών ικανοποίησης του οικονομικού αξιώματος, μέσα από επίτευξη με διάφορους τρόπους οικονομικών κλίμακας και συγκριτικών πλεονεκτημάτων έναντι άλλων ανταγωνιστών.

Αυτό είναι το περιεχόμενο και ο στόχος της πτυχιακής μας, να καταδείξουμε αφ' ενός τις αιτίες και αφ' ετέρου τις συνέπειες που προκύπτουν από την δημιουργία τέτοιων συνασπισμών, καθώς και ποίοι είναι στην πρακτική εφαρμογή της εγοράς, οι συνασπισμοί αυτοί.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία έχει στόχο να αναδείξει τον ρόλο που διαδραματίζουν στην σύγχρονη εποχή οι "συνασπισμοί επιχειρήσεων" στη διαμόρφωση οικονομιών κλίμακος, με την εκμετάλλευση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων που διαμορφώνονται εκ του εκάστοτε μελετούμενου συνασπισμού, τόσο στις μεταξύ των συνασπιζόμενων επιχειρήσεων σχέσεων, όσο και με τις ανταγωνίστριες επιχειρήσεις και τον χώρο της επιχειρηματικής τους δράσης.

Ταυτόχρονα, από τα χαρακτηριστικά του τρόπου λειτουργίας αυτών των συνασπισμών, όπως παρουσιάζονται στην εργασία μας, μπορεί κανείς να προβλέψει η διαβλέψει και ενδεχόμενα προβλήματα που μπορεί να ανακύψουν, τόσο στις μεταξύ των επιχειρήσεων που συνασπίζονται σχέσεις, όσο και στις επιπτώσεις εκ της λειτουργίας τους στους καταναλωτές, στις κοινωνίες μέσα στις οποίες δραστηριοποιούνται, αλλά και διεθνώς.

Μέσα από αυτή τη γνώση και καταγραφή των συνασπισμών, εμμέσως μπορεί να δωθούν και απαντήσεις σε προσδοκίες ενδεχομένως, εκ της συνάσπισης αυτών των επιχειρήσεων.

Αναδεικνύονται στην εργασία μας η τουλάχιστον προσπαθούμε την ανάδειξή τους, τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα που προκύπτουν από τον όποιο συνασπισμό, αλλά και τις "σχέσεις" που αυτός μπορεί να διαμορφώσει, τόσο "εσωτερικά" του συνασπισμού, όσο και "εξωτερικά" αυτού, ήτοι στις σχέσεις που διαμορφώνονται με τους εργαζόμενους σε αυτόν, τους καταναλωτές και τις κοινωνίες που αυτοί δραστηριοποιούνται, επιτρέποντας έτσι στον αναγνώστη την κατά περίπτωση άντληση συμπερασμάτων.

SUMMARY

This diploma thesis aims to highlight the role of "business alliances" or "Economic Associations" in the development of economies of scale in the modern era, by exploiting the comparative advantages of the coalition under consideration, both in the relations between the co-operating enterprises and the rival companies and their business activities.

At the same time, from the characteristics of the way these coalitions operate, as presented in our paper, one can predict or see any problems that may arise, both in the relations between the enterprises that are coalescing relations and the effects of their operation on consumers, in the societies in which they operate, but also internationally.

Through this knowledge and recordings of the coalitions, indirect responses can also be given to expectations, possibly through the collusion of these enterprises.

They are highlighted in our work, or at least trying to highlight them, the strengths and weaknesses that emerge from any coalition, and the "relationships" that it can shape, both "internally" of the coalition and "external" relations, that is to say, in the relations formed with the employees, the consumers and the societies who they operate, thus allowing the reader to draw conclusions on a case-by-case basis.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ

Οικονομική επιστήμη, Μικροοικονομία, Μακροοικονομία, Οικονομική μονάδα, Επιχείρηση, Επιχειρήσεις, Οικονομική πολιτική, Οικονομικοί πόροι, Οικονομικό Αξίωμα, Αποτελεσματικότητα, Μεθοδολογία της οικονομικής επιστήμης, Απόλυτο πλεονέκτημα, Συγκριτικό πλεονέκτημα, Οικονομίες κλίμακας, Συνασπισμοί επιχειρήσεων, Δεσπόζουσα θέση, Ανταγωνισμός.

Περιεχόμενα

Επισήμανση.....	1
ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	2
ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	2
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	3
SUMMARY	3
ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ	4
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
Κεφάλαιο 1.....	9
Έννοια και Ανάλυση του όρου Επιχείρηση.....	9
1.1. Οικονομική μονάδα.....	9
1.1.1. Διάκριση των Οικονομικών μονάδων	9
1.1.2. Κατά φορέα	9
1.1.3. Κατά μέγεθος.....	9
1.1.4. Κατά δράση	9
1.1.5. Κατά περιουσιακή διάρθρωση	10
B. Από δυναμικής άποψης:	10
1.2. Επιχείρηση	11
1.2.1. Διάκριση των επιχειρήσεων	12
1.2.2. Ανάλογα με το αντικείμενο δράσης τους (τομέα παραγωγής)	12
1.2.2.1 Α. Επιχειρήσεις πρωτογενούς παραγωγής.	12
1.2.2.2. Β. Επιχειρήσεις δευτερογενούς παραγωγής.	13
1.2.2.3. Γ. Επιχειρήσεις τριτογενούς παραγωγής.	13
1.2.2.3.1 Διάκριση Εμπορικών Επιχειρήσεων	14
1.2.2.3.2. Διάκριση Επιχειρήσεων παροχών υπηρεσιών.....	15
1.3. Διάκριση επιχειρήσεων ανάλογα με το φορέα τους (ιδιοκτησιακό καθεστώς)	16
1.3.1. α. Ιδιωτικές επιχειρήσεις.....	16
1.3.2. β. Δημόσιες επιχειρήσεις.....	17
1.3.3. γ. Μικτές επιχειρήσεις.....	17
1.4. Διάκριση των Επιχειρήσεων ανάλογα με τη νομική τους μορφή	18
1.4.1. Οι νομικές μορφές των επιχειρήσεων που συναντούμε στην πράξη είναι:	18
α. Ατομικές επιχειρήσεις.....	18
β. Ομόρρυθμες εταιρίες.....	19
γ. Ετερόρρυθμες Εταιρίες	19
δ. Εταιρίες Περιορισμένης Ευθύνης	19
ε. Ανώνυμες Εταιρίες.....	20
1.4.2. Συνοπτική παρουσίαση-περιγραφή των Επιχειρήσεων ανάλογα με τη νομική τους μορφή.....	21
1.4.2.1. Ατομική Επιχείρηση:.....	21
1.4.2.2. Ομόρρυθμη Εταιρεία (Ο.Ε.):	21
1.4.2.3. Ετερόρρυθμη εταιρεία (Ε.Ε.):.....	22
1.4.2.4. Αφανής ή συμμετοχική εταιρία	22
1.4.2.5. Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης (Ε.Π.Ε.):	23
1.4.2.6. Ανώνυμη εταιρεία (Α.Ε.):.....	23
1.5. Διάκριση των Επιχειρήσεων ανάλογα με το μέγεθος των δραστηριοτήτων τους....	24
1.6. Διάκριση των Επιχειρήσεων ανάλογα με την περιουσιακή τους συγκρότηση.	25
1.6.1. Επιχειρήσεις έντασης παγίων περιουσιακών στοιχείων.	25
1.6.2. Επιχειρήσεις στοιχείων, έντασης κυκλοφοριακών περιουσιακών στοιχείων	26
1.7. Η επιχείρηση και το περιβάλλον της.....	26
1.7.1. Οι κυριότερες "ειδικές συνθήκες" που επηρεάζουν την επιχείρηση είναι:.....	27

1.7.1.1. Το Κοινωνικό Περιβάλλον.....	27
1.7.1.2. Η Γεωγραφική θέση.....	27
1.7.1.3. Η Οικονομική κατάσταση.....	27
1.7.1.4. Το Νομικό Πλαίσιο και το Καταστατικό της Επιχείρησης.....	28
1.7.1.5. Η Φορολογία.....	28
1.7.1.6. Η Πολιτική κατάσταση.....	28
1.7.1.7. Η Ιστορία.....	28
1.7.1.8. Η Τεχνολογία και η Παραγωγική διαδικασία.....	29
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2.....	30
Απόλυτο πλεονέκτημα (Absolute Advantage) –	30
Συγκριτικό πλεονέκτημα(Comparative Advantage) –	30
ΟΙΚΟΝΟΜΙΕΣ ΚΛΙΜΑΚΑΣ (Economies of scale).....	30
2.1. Πλεονέκτημα (Απόλυτο-Συγκριτικό).....	30
2.1.1. Απόλυτο πλεονέκτημα (Absolute Advantage).....	31
2.1.2. Συγκριτικό πλεονέκτημα (Comparative Advantage).....	32
2.1.3. Εξειδίκευση και συγκριτικό πλεονέκτημα.....	33
2.1.4. Η αρχή του συγκριτικού πλεονεκτήματος του David Ricard.....	34
2.2. ΟΙΚΟΝΟΜΙΕΣ ΚΛΙΜΑΚΑΣ - (Economies of scale).....	35
2.2.1. Παρουσίαση της έννοιας Οικονομίες Κλίμακας (Economies of scale) - Αύξουσες και φθίνουσες οικονομίες κλίμακας.....	35
2.2.2. Αύξουσες οικονομίες κλίμακας.....	36
2.2.3. Φθίνουσες οικονομίες κλίμακας.....	37
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.....	38
Συνασπισμοί Επιχειρήσεων – Αλληλεξαρτώμενες αποφάσεις.....	38
3.1. Συνασπισμοί Επιχειρήσεων.....	38
3.1.1. Προϋποθέσεις Συνασπισμών.....	39
3.2.1. Σύνοψη για τις Συνήθεις Προϋποθέσεις Συνασπισμών.....	39
3.2.2. Τα αίτια που δημιουργούν αυτούς τους συνασπισμούς.....	40
3.2.3. Διακρίσεις συνασπισμών.....	41
3.2.3.1 α. Διάκριση συνασπισμών από την άποψη του σταδίου της παραγωγικής διαδικασίας.....	41
3.2.3.2. Διάκριση συνασπισμών από την άποψη της τυπικής μορφής.....	42
3.3. Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα Συνασπισμών Επιχειρήσεων.....	43
3.3.1. Επιχειρηματικά πλεονεκτήματα.....	43
3.3.2. Κοινωνικοοικονομικά πλεονεκτήματα.....	43
3.3.3. Τα Μειονεκτήματα των Συνασπισμών Επιχειρήσεων-Οικονομικών Ενώσεων....	43
3.3.3.1. Επιχειρηματικά μειονεκτήματα.....	43
3.3.3.2. Κοινωνικοοικονομικά μειονεκτήματα.....	43
3.4. Αντιμετώπιση των μειονεκτημάτων των Συνασπισμών Επιχειρήσεων-(Οικονομικών Ενώσεων).....	44
3.5. Τύποι συνασπισμού:.....	45
3.5.1. Συμφωνία κυρίων (Gentlemen agreement).....	45
3.5.2. Οι συμφωνίες κυρίων (gentlemen agreements).....	45
3.5.3. Κοινοπραξίες (Pools).....	45
3.5.4. Ενώσεις συμφερόντων (Community of Interest / Profit Pool).....	47
3.5.5. Κερδοσκοπικές συμπράξεις (Corners-Rings).....	47
3.5.6. Κονσέρν (Concern/Konzern).....	48
3.5.6.1. Είδη Κονσέρν (Concern/Konzern):.....	48
3.5.6.2. Κονσέρν διαφοροποιημένα ανάλογα με την δραστηριότητά τους.....	49
3.5.7. Καρτέλ (Cartel).....	50

3.5.7.1. Βασικοί τύποι καρτέλ	50
3.5.7.2. Διαφοροποιήσεις Καρτέλ ανάλογα με την δραστηριότητά τους	50
3.5.7.3. Σύνοψη χαρακτηριστικών των Καρτέλ.....	50
3.5.7.4. Κριτήρια Κατηγοριοποίησης των Καρτέλ.....	51
3.5.7.5. Καρτελική Ράντα (πρόσοδος)	52
3.5.7.6. Παραδείγματα Καρτέλ.....	52
3.5.8. Τραστ (Trust).....	53
3.5.8.1. Πλεονεκτήματα των Τραστ.....	54
3.5.8.2. Ολιγοπωλιακός χαρακτήρας των τράστ.....	54
3.5.8.3. Αντι-Τραστ νομοθεσίας.....	54
3.5.9. Συνεργασίες Επιχειρήσεων	55
3.5.9.1. το Franchising (δικαιόχρηση)	55
3.5.9.2. το Outsourcing Franchising.....	55
3.5.10. Συνεταιρισμός	56
3.5.10.1. Ελληνική νομοθεσία “περί συνεταιρισμών”	56
3.5.10.2. Αγροτικοί συνεταιρισμοί.....	57
3.5.10.3. Ευρωπαϊκός συνεταιρισμός "SCE" (ονομαζόμενος τυπικά "Ευρωπαϊκή συνεταιριστική εταιρία" "ΕΣΕΤ").	58
3.5.10.4. Αναγκαστικός συνεταιρισμός	59
3.6. Κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης.....	60
3.6.1. Τι είναι η πολιτική ανταγωνισμού και πώς λειτουργεί διαδικαστικά στην ΕΕ... 61	
3.6.2. Γιατί η πολιτική ανταγωνισμού είναι σημαντική για τους καταναλωτές της ΕΕ.. 62	
3.6.3. Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ).....	63
Επίλογος – Συμπεράσματα.....	64

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η πτυχιακή αυτή εργασία αναφέρεται στο θέμα που έχει να κάνει με τους συνασπισμούς επιχειρήσεων. Αποτελείται από τρία κεφάλαια. Κάθε κεφάλαιο περιλαμβάνει την επιλεγείσα από μας μεθοδολογία προσέγγισης του θέματος της πτυχιακής μας.

Το *πρώτο κεφάλαιο* αναφέρεται στην έννοια της οικονομικής μονάδας και της επιχείρησης. Παρουσιάζεται η οικονομική μονάδα, οι διακρίσεις της και ο ρόλος της σε μία κοινωνία, καθώς και η διαφοροποίησή της από την επιχείρηση, που είναι βασικά ο στόχος της τελευταίας, δηλαδή η ικανοποίηση του οικονομικού αξιώματος με την λειτουργία της. Μεγιστοποίηση του κέρδους η ελαχιστοποίηση του κόστους. Εν συνεχεία παρουσιάζεται αναλυτικά η επιχείρηση και όλες οι περιπτώσεις διάκρισης των επιχειρήσεων, έως και την νομική του μορφή.

Το *δεύτερο κεφάλαιο* αναφέρεται στις έννοιες της οικονομικής επιστήμης που τόσο σε μακροοικονομικό επίπεδο, όσο και σε μικροοικονομικό, δηλαδή σε επίπεδο "επιχείρησης", διέπουν την οικονομική δραστηριοποίηση μέσα από τον συνδιασμό των συντελεστών παραγωγής.

Αναλύονται και παρουσιάζονται οι έννοιες "απόλυτο πλεονέκτημα" και "συγκριτικό πλεονέκτημα", όπως αναλύθηκαν και αξιοποιήθηκαν στην οικονομική επιστήμη από τους θεμελιωτές της πολιτικής οικονομίας Άνταμ Σμίθ και Ντέιβιντ Ρικάρντο. Τόσο σε σχέση με το "απόλυτο πλεονέκτημα", όσο και με το συγκριτικό πλεονέκτημα.

Ανάλογα ασχοληθήκαμε και με την έννοια "οικονομίες κλίμακος", μιας και είναι διαρκής επιδίωξη της οικονομικής δραστηριότητας, που με προσανατολισμό για τις οικονομίες τομέων και χωρών αφ' ενός μακροοικονομικά, αλλά και σε μικροοικονομικό επίπεδο και για τις επιχειρήσεις, με τα πλεονεκτήματα μπορούν να παραμένουν στην αγορά και να είναι βιώσιμες σε σχέση με ανταγωνιστές. Από αυτή άλλωστε τήν ανάγκη της επιβίωσης, έρχεται σαν λογική συνέπεια και η περίπτωση υλοποίησης "συνασπισμών επιχειρήσεων".

Απαραίτητη προϋπόθεση σφαιρικής αντίληψης των συνασπισμών επιχειρήσεων, η καλή γνώση της έννοιας της επιχείρησης και της λειτουργίας της, που μας έκανε να ασχοληθούμε μαζί της εκτενώς, στο δεύτερο κεφάλαιο της εργασίας μας.

Το *τρίτο κεφάλαιο* αναφέρεται στο θεωρητικό και εννοιολογικό πλαίσιο των συνασπισμών επιχειρήσεων που είναι δυνατοί να συντελεστούν, είτε νόμιμα, είτε παράνομα, με στόχο την κυριαρχία στην αγορά για κάποια/κάποιες επιχειρήσεις, διαμορφώνοντας έτσι ολιγοπωλιακό η μονοπωλιακό οικονομικό περιβάλλον που εμπεριέχει πολλά αρνητικά όπως περιγράφονται στην εργασία μας για καταναλωτές, εργαζόμενους και κοινωνία. Κάποιους μάλιστα συνασπισμούς, οι νομοθεσίες των περισσότερων χωρών τις απαγορεύουν, μιας και διαμορφώνουν συνθήκες κατάληψης δεσπόζουσας θέσης για τις συνασπιζόμενες επιχειρήσεις, που έχει σαν συνέπεια την στρέβλωση του ανταγωνισμού.

Τελειώνουμε την εργασία μας με αναφορά στα θέματα ελέγχου από την ΕΕ της προσπάθειας κατάκτησης Δεσπόζουσας θέσης για κάποιες επιχειρήσεις, με συνεπακόλουθες αρνητικές συνέπειες, για τούς καταναλωτές και τις ανταγωνίστριες εταιρείες.

Κεφάλαιο 1

Έννοια και Ανάλυση του όρου Επιχείρηση

1.1. Οικονομική μονάδα

Με τον όρο οικονομική μονάδα, (ο.μ.), χαρακτηρίζεται στην οικονομική επιστήμη ο συστηματικός συνδιασμός των συντελεστών παραγωγής (φύσης - εργασίας - κεφαλαίου), δια του οποίου και αποσκοπείται η κάλυψη των ανθρωπίνων αναγκών, με την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών.

1.1.1. Διάκριση των Οικονομικών μονάδων

Οι οικονομικές μονάδες που απαντώνται στη σύγχρονη εποχή είναι πάρα πολλές. Μπορούν όμως να διακριθούν μεθοδολογικά, με βάση κάποια σημαντικά κριτήρια όπως π.χ. κατά φορέα, μέγεθος, δράση (παραγωγή ή κατανάλωση), περιουσιακή διάρθρωση, (στατική, δυναμική) κ.λπ.

1.1.2. Κατά φορέα

1. **Δημόσιες ο.μ.:** λέγονται εκείνες των οποίων φορέας είναι το κράτος, ή οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) κ.λπ.
2. **Ιδιωτικές ο.μ.:** λέγονται εκείνες των οποίων φορέας είναι φυσικό ή νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου π.χ. μια ιδιωτική επιχείρηση.
3. **Μικτές ο.μ.:** λέγονται εκείνες που προκύπτουν από φορείς (πρόσωπα Δημοσίου και Ιδιωτικού Δικαίου).

1.1.3. Κατά μέγεθος

1. **Μικρές ο.μ.**
2. **Μεσαίες ο.μ.**
3. **Μεγάλες ο.μ.**

Ως βάση χαρακτηρισμού μεγέθους, λαμβάνεται συνηθέστερα το χρησιμοποιούμενο εντός της οικονομικής μονάδος κεφάλαιο ή το απασχολούμενο εργατικό δυναμικό, τα όρια των οποίων είναι συχνά μεταβλητά.

1.1.4. Κατά δράση

1. **Παραγωγικές ο.μ.:** λέγονται εκείνες που αποβλέπουν στη παραγωγή αγαθών ή παροχή υπηρεσιών π.χ. μια ναυτιλιακή επιχείρηση, ένα εργοστάσιο
2. **Καταναλωτικές ο.μ.:** λέγονται εκείνες που αποσκοπούν μόνο στη κατανάλωση αγαθών π.χ. μια οικογένεια.

1.1.5. Κατά περιουσιακή διάρθρωση

A. Από στατικής άποψης:

1. Οικον. μονάδες πάγιας περιουσίας: τα πάγια στοιχεία ενεργητικού τους (αξία αυτών) υπερέχουν στους ισολογισμούς τους.
2. Οικον. μονάδες κυκλοφορούσης περιουσίας: η κυκλοφορούσα περιουσία υπερισχύει στους ισολογισμούς τους.
3. Οικον. μονάδες μικτής σύνθεσης: όταν παρατηρείται συγκερασμός αμφοτέρων των παραπάνω ο.μ.

B. Από δυναμικής άποψης:

1. Οικον. μονάδες πρώτων υλών: λέγονται εκείνες των οποίων το ποσοστό εξόδων κυριαρχεί σε πρώτες ύλες.
2. Οικον. μονάδες εργασίας (παροχή υπηρεσιών): είναι εκείνες των οποίων κυριαρχεί το ποσοστό εξόδων εργασίας.
3. Οικον. μονάδες κεφαλαίου: εκείνες των οποίων κυριαρχεί το ποσοστό εξόδων κεφαλαίου.

*Σημείωση

Η οικονομική μονάδα, και μόνο όταν έχει στόχο το κέρδος, τότε ονομάζεται επιχείρηση.

Οι φορείς (διαχειριστές) όλων των παραπάνω οικονομικών μονάδων ονομάζονται καταχρηστικά και “Οικονομικές Επιχειρήσεις” χαρακτηριζόμενες κάθε μία ανάλογα αφενός μεν δια των χαρακτηριστικών των υπ’ αυτών οικονομικών τους μονάδων, αφετέρου και εκ του επαγγελματικού χώρου δράσης, π.χ. μία ναυτιλιακή επιχείρηση μπορεί να έχει πολλές οικονομικές μονάδες (πλοία, ναυτικά πρακτορεία, κ.λπ.), και που μπορεί να είναι είτε κρατική είτε ιδιωτική, δηλαδή να έχει βασικό στόχο η όχι, την ικανοποίηση του οικονομικού αξιώματος. Εάν δηλαδή τα ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια είναι κυρίαρχα στη λειτουργία τους από αυτά του “κοινωνικοοικονομικού” του ρόλου.

1.2. Επιχείρηση

Είπαμε ότι ο συστηματικός συνδιασμός των συντελεστών παραγωγής ονομάζεται οικονομική μονάδα. Η Οικονομική μονάδα που έχει στόχο το κέρδος, ονομάζεται **Επιχείρηση**.

Επιχείρηση λοιπόν, μπορούμε να ορίσουμε με ένα διαφορετικό τρόπο και ότι, είναι μια οικονομική μονάδα στην οποία συνυπάρχουν οι συντελεστές παραγωγής οι οποίοι συνδιάζονται μεταξύ τους κάτω από μια οργάνωση – διεύθυνση και έχοντας σαν επιδίωξη και ενδεχομένως αποτέλεσμα, κάτω από σωστή λειτουργία και επιτρέποντος του μακροοικονομικού περιβάλλοντος, την παραγωγή προϊόντων ή την παροχή υπηρεσιών με σκοπό:

- A. την ικανοποίηση των αναγκών του κοινωνικού συνόλου.
- B. την πραγματοποίηση οικονομικού οφέλους (κέρδους) για την επιχείρηση.

"Έργο της επιχείρησης είναι να ικανοποιεί συγκεκριμένες προτιμήσεις ή ανάγκες της αγοράς, προσφέροντας προϊόντα ή παρέχοντας υπηρεσίες με κέρδος και κάτω από συνθήκες "εμπορικού ανταγωνισμού", δηλαδή ικανοποιώντας το οικονομικό αξίωμα "Μεγιστοποίηση Κέρδους η Ελαχιστοποίηση Κόστους". Το κέρδος είναι, οπωσδήποτε, το βασικό κίνητρο για την ανάληψη επιχειρηματικής πρωτοβουλίας. Δεν νοείται επιχείρηση που να μην επιδιώκει το κέρδος διότι αν τα έσοδά της είναι μικρότερα από τα έξοδά της, τότε δεν μπορεί όχι μόνο να αναπτυχθεί αλλά ούτε καν να επιβιώσει. Το κέρδος, δηλαδή, είναι η απαραίτητη προϋπόθεση για την βιωσιμότητα (επιβίωση) της επιχείρησης στην αγορά, η όπως λέμε γενικότερα, η ανάγκη ικανοποίησης από μέρος της του "οικονομικού αξιώματος".

Στην έννοια της επιχείρησης, συνυπάρχει και ο "κίνδυνος" (ρίσκο) της αποτυχίας, είτε από "κακή" διαχείριση των συντελεστών παραγωγής σε μικροοικονομικό επίπεδο λειτουργίας της επιχείρησης, αδυναμίας της δηλαδή να ικανοποιήσει το οικονομικό αξίωμα και να "επιβιώσει" στον ανταγωνισμό, είτε αποτυχία υπαιτιότητας μακροοικονομικών αρνητικών συνθηκών στην προσπάθειά της να ικανοποιήσει το οικονομικό αξίωμα και να σταθεί ανταγωνιστικά στην αγορά που δραστηριοποιείται." *

* Σημειώσεις Μικροοικονομίας
Φώτη Τσιφοπανόπουλου

1.2.1. Διάκριση των επιχειρήσεων

Είπαμε ότι η επιχείρηση έχει σαν σκοπό, χρησιμοποιώντας συνδιαστικά και συστηματικά τους συντελεστές παραγωγής, να παράγει αγαθά (προϊόντα) ή να παρέχει υπηρεσίες προκειμένου να καλύψει τις ανάγκες των ανθρώπων (καταναλωτικού κοινού). Η εξέλιξη της κοινωνίας (πολιτιστικά και τεχνολογικά) και η συνεχής βελτίωση του βιοτικού επιπέδου οδήγησαν στη δημιουργία νέων αναγκών με αποτέλεσμα την απαίτηση για παραγωγή πολλών και εξειδικευμένων αγαθών και παροχής υπηρεσιών προκειμένου να καλυφθούν οι διαρκώς αυξανόμενες ανάγκες του κοινωνικού συνόλου.

Αυτό είχε σαν συνέπεια και στα πλαίσια της μακροοικονομικής εξέλιξης μέσα στο χρόνο, ένα μεγάλο καταμερισμό και εξειδίκευση της εργασίας-παραγωγής για την ικανοποίηση του οικονομικού αξιώματος μέσω της διαμόρφωσης συνθηκών οικονομιών κλίμακος ανάλογα με τα συγκρητικά πλεονεκτήματα κάθε επιχείρησης στο χώρο δραστηριοποίησής της. Αυτός ακριβώς ο καταμερισμός, επηρέασε και τις επιχειρήσεις, που είναι υπεύθυνες για την κάλυψη των εκάστοτε αντίστοιχων αναγκών.

Έτσι σήμερα, μπορούμε να διακρίνουμε και να κατατάξουμε σε ομάδες, τις επιχειρήσεις με βάση διάφορα κριτήρια τα κυριότερα των οποίων είναι:

- Ανάλογα με το αντικείμενο δράσης τους (τομέα παραγωγής).
- Ανάλογα με τη νομική μορφή τους.
- Ανάλογα με το φορέα τους.
- Ανάλογα με το μέγεθος των δραστηριοτήτων τους.
- Ανάλογα με την περιουσιακή τους συγκρότηση.

1.2.2. Ανάλογα με το αντικείμενο δράσης τους (τομέα παραγωγής)

Σύμφωνα με το κριτήριο αυτό οι επιχειρήσεις ταξινομούνται σε τρεις κατηγορίες:

- A.** Επιχειρήσεις πρωτογενούς παραγωγής.
- B.** Επιχειρήσεις δευτερογενούς παραγωγής.
- Γ.** Επιχειρήσεις τριτογενούς παραγωγής.

1.2.2.1 A. Επιχειρήσεις πρωτογενούς παραγωγής.

Είναι οι επιχειρήσεις που εκμεταλλεύονται κατά κύριο λόγο τον συντελεστή φύση για την παραγωγή αγαθών (προϊόντων) τα οποία ή θα χρησιμοποιηθούν ως έχουν χωρίς να χρειάζονται άλλη επεξεργασία ή θα χρησιμοποιηθούν ως πρώτη ύλη άλλων επιχειρήσεων και θα υποστούν περαιτέρω επεξεργασία (καθετοποίηση παραγωγής) προκειμένου να παραχθούν αγαθά (προϊόντα) κατάλληλα για χρήση ή τέλος θα χρησιμοποιηθούν ως πρώτες ύλες για την παραγωγή ενέργειας.

Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται οι Γεωργικές, Μεταλλευτικές, Δασικές, Αλιευτικές, κλπ. επιχειρήσεις.

1.2.2.2. Β. Επιχειρήσεις δευτερογενούς παραγωγής.

Οι επιχειρήσεις αυτές χρησιμοποιούν τα αγαθά (προϊόντα) των επιχειρήσεων της πρωτογενούς παραγωγής και με περαιτέρω επεξεργασία, εξευγενισμό ή κατεργασία παράγουν αγαθά που μπορούν να χρησιμοποιηθούν ή να καταναλωθούν (τελικά προϊόντα), π.χ τρόφιμα, ρούχα, οικιακά σκεύη, αυτοκίνητα, κλπ.

Οι επιχειρήσεις αυτές διακρίνονται σε:

- Επιχειρήσεις επεξεργασίας ή εξευγενισμού οι οποίες κάνουν την προετοιμασία των πρώτων υλών για το τελικό προϊόν π.χ. υφαντήρια, αλευρόμυλοι, χαλυβουργίες. κλπ.
- Επιχειρήσεις τελικής κατεργασίας οι οποίες παράγουν προϊόντα χρήσεως ή καταναλώσεως π.χ. ηλεκτρικές συσκευές. έπιπλα, τρόφιμα, ρούχα, αυτοκίνητα. Κλπ.

Στις επιχειρήσεις δευτερογενούς παραγωγής υπάγονται κάθε είδους βιομηχανικές και βιοτεχνικές μονάδες καθώς και η οικοτεχνία. Η διαφοροποίηση αυτή γίνεται ανάλογα με τη μορφή εκμετάλλευσης, το μέγεθος των μονάδων και τον τεχνικό τους εξοπλισμό.

Έτσι στην:

-Οικοτεχνία η παραγωγή γίνεται σε μικρές εκμεταλλεύσεις που βρίσκονται στο σπίτι του εργαζομένου, με πολύ μικρό μηχανολογικό εξοπλισμό π.χ παραδοσιακά κεντήματα.

-Βιοτεχνία η παραγωγή γίνεται σε μικρά εργαστήρια με σχετικά μικρό μηχανολογικό εξοπλισμό όπου το μεγαλύτερο μέρος της εργασίας του τελικού προϊόντος εκτελείται με τα χέρια.

-Βιομηχανία η παραγωγή γίνεται σε εργοστάσια με σοβαρό μηχανολογικό εξοπλισμό και μεγάλο σχετικά αριθμό εργαζομένων όπου υπάρχει οργάνωση, μηχανοποίηση και μέθοδοι παραγωγής.

1.2.2.3. Γ. Επιχειρήσεις τριτογενούς παραγωγής.

Είναι οι επιχειρήσεις που έχουν σαν αντικείμενο την μεταφορά και διάθεση των αγαθών (προϊόντων) ή την παροχή υπηρεσιών. Είναι φανερό ότι οι επιχειρήσεις της τριτογενούς παραγωγής είναι ουσιαστικά οι εμπορικές επιχειρήσεις, οι σε εξειδικευμένους κλάδους επιχειρήσεις παροχής αλλά και η παροχή προσωπικών υπηρεσιών π.χ. γιατροί, δικηγόροι, κλπ.

(Επίσης στην κατηγορία αυτή υπάγονται και όλες οι Δημόσιες Υπηρεσίες π.χ. Υπουργεία, Δικαστήρια, Εφορίες, Αστυνομία, κλπ.).

1.2.2.3.1 Διάκριση Εμπορικών Επιχειρήσεων

Οι εμπορικές επιχειρήσεις διακρίνονται ανάλογα:

α) Της μόνιμης ή μη εγκατάστασής τους σε:

- Εγκατεστημένες επιχειρήσεις
π.χ. αντιπροσωπείες, καταστήματα. κλπ.
- Πλανόδιες επιχειρήσεις
π.χ. μικροπωλητές, πλασιέ, περιοδεύοντες αντιπρόσωποι. κλπ.

β) Του χώρου που αναπτύσσουν τη δραστηριότητα τους σε:

- Επιχειρήσεις εσωτερικού εμπορίου οι οποίες αναπτύσσουν την εμπορική τους δραστηριότητα στο εσωτερικό του κράτους και μόνο.
- Επιχειρήσεις εξωτερικού εμπορίου οι οποίες αναπτύσσουν την εμπορική τους δραστηριότητα και σε αγορές του εξωτερικού.

Οι επιχειρήσεις αυτές διακρίνονται σε:

- . Εξαγωγικές
- . Εισαγωγικές
- . Διαμετακομιστικές

γ) Με τις πωλούμενες ποσότητες και την ιδιότητα του πελάτη:

- Χονδρικού εμπορίου (μεταπράττες, Μεταπωλητές).
- Λιανικού εμπορίου (πελάτης, καταναλωτής άμεσος).

1.2.2.3.2. Διάκριση Επιχειρήσεων παροχών υπηρεσιών

Οι επιχειρήσεις παροχών υπηρεσιών ανάλογα με τον κλάδο στον οποίο εξειδικεύονται διακρίνονται σε διάφορες κατηγορίες όπως:

α) Ασφαλιστικές επιχειρήσεις οι οποίες ασχολούνται με την εξουδετέρωση των ζημιών που υφίστανται οι οικονομικοί οργανισμοί από κινδύνους τυχαίων περιστατικών.

β) Τραπεζικές επιχειρήσεις οι οποίες συγκεντρώνουν τις αποταμιεύσεις του κοινού και τις διοχετεύουν με κέρδος, στους διάφορους οικονομικούς κλάδους.

γ) Μεταφορικές επιχειρήσεις οι οποίες ασχολούνται με την μεταφορά προσώπων η πραγμάτων, από το ένα μέρος στο άλλο, η οποία μπορεί να γίνει χερσαία, θαλάσσια, Εναέρια.

δ) Επιχειρήσεις παροχής πάσης φύσεως υπηρεσιών οι οποίες ασχολούνται με παροχή υπηρεσιών οιασδήποτε φύσεως π.χ. ξενοδοχειακές, ιατρικές, εκπαιδευτικές κ.λ.π. επιχειρήσεις.

Η ταξινόμηση των επιχειρήσεων ανάλογα με το αντικείμενο δράσης τους (τομέα παραγωγής) είναι χρήσιμη γιατί:

α) Επιτρέπει την εξαγωγή συμπερασμάτων ως προς δυναμισμό μιας εθνικής οικονομίας και τον σύνθεσης του παραγόμενου εθνικού προϊόντος.

β) Γίνονται πιο συγκεκριμένοι οι στόχοι και οι σκοποί της επιχείρησης, το περιβάλλον όπου θα δραστηριοποιηθεί και θα λειτουργήσει, οι μέθοδοι παραγωγής, ο απαιτούμενος μηχανολογικός εξοπλισμός, οι τρόποι διακίνησης και διάθεσης των προϊόντων, κλπ., με αποτέλεσμα να είναι πιο εύκολη η πρόβλεψη διαφόρων παραγόντων ή η λήψη αποφάσεων προκειμένου να προστατευθούν τα συμφέροντα της επιχείρησης.

1.3. Διάκριση επιχειρήσεων ανάλογα με το φορέα τους (ιδιοκτησιακό καθεστώς)

Ανάλογα με την προέλευσή του κεφαλαίου οι επιχειρήσεις διακρίνονται σε:

- α. Ιδιωτικές**
- β. Δημόσιες**
- γ. Μικτές**

1.3.1. α. Ιδιωτικές επιχειρήσεις.

Στις ιδιωτικές επιχειρήσεις το κεφάλαιο όπως και οι υπόλοιποι συντελεστές παραγωγής (φύση, εργασία) ανήκει σε ιδιώτες ή φυσικά πρόσωπα.

Στην μικτή οικονομία (δηλαδή εκεί που και το κράτος και οι ιδιώτες ή φυσικά πρόσωπα αναπτύσσουν επιχειρηματική δραστηριότητα), οι ιδιωτικές επιχειρήσεις αποτελούν το σημαντικότερο τμήμα του συνόλου των επιχειρήσεων αυτών.

Οι ιδιωτικές επιχειρήσεις αποσκοπούν στην απόκτηση κέρδους προς όφελος των ιδιωτών - ιδιοκτητών ή μετόχων, στοχεύοντας κυρίως στην ικανοποίηση του οικονομικού αξιώματος, σε αντίθεση με τις δημόσιες επιχειρήσεις που μπορεί να έχουν και κοινωνικό προσανατολισμό στην λειτουργία τους και όχι καθαρά “επιχειρηματικό”.

Στην προσπάθειά τους αυτή έχουν μεγάλη ελευθερία, πάντοτε όμως σύμφωνα με το νομικό και κοινωνικό πλαίσιο, να προβαίνουν σε όλες τις ενέργειες που κατά την κρίση τους θα βοηθήσουν στην πραγματοποίηση κέρδους.

Οι ιδιωτικές επιχειρήσεις κατατάσσονται σε:

- **Ατομικές επιχειρήσεις**, η ιδιοκτησία των οποίων ανήκει σε μεμονωμένα άτομα
- **Εταιρικές επιχειρήσεις**, η ιδιοκτησία των οποίων ανήκει σε πολλά άτομα τους εταίρους και οι οποίες χωρίζονται σε:
  - - **προσωπικές εταιρίες** όπως είναι οι ομόρρυθμες, ετερόρρυθμες και οι συμμετοχικές εταιρίες.
  - **εταιρίες κεφαλαίου** όπως είναι οι Ανώνυμες εταιρίες, οι εταιρίες περιορισμένης ευθύνης και οι ετερόρρυθμες δια μετοχών.
  - **συνεταιρισμούς ή εταιρίες μεταβλητού κεφαλαίου** όπου τόσον το κεφάλαιο όσο και ο αριθμός των εταίρων μεταβάλλεται. Αποβλέπουν δε στην προαγωγή των οικονομικών συμφερόντων των μελών τους.

1.3.2. β. Δημόσιες επιχειρήσεις.

Δημόσια επιχείρηση χαρακτηρίζεται εκείνη της οποίας φορέας είναι το ίδιο το κράτος είτε τα διάφορα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου. Η παρέμβαση του κράτους είναι συνηθισμένο φαινόμενο και μπορεί να οφείλεται σε διάφορους λόγους όπως π.χ.

- Ιστορικούς ή συμπτωματικούς (π.χ. επιχείρηση που κληροδοτήθηκε στο δημόσιο).
- Τεχνικούς ή ασφαλείας π.χ. πολεμικές βιομηχανίες.
- Κοινωνικούς π.χ. επαγγελματική μόρφωση.

Πολλές φορές υπάρχει μία τάση κρατικοποίησης ή εθνικοποίησης διαφόρων επιχειρηματικών τομέων για διαφορετικούς σκοπούς όπως:

- Καθαρά ταμειακούς,
- Γενικού κοινωνικού συμφέροντος.
- Για τον έλεγχο του κόστους παραγωγής.

Στην πρώτη περίπτωση η υπαγωγή στον έλεγχο και εποπτεία του κράτους γίνεται συνήθως για την αύξηση των εσόδων του και για τον περιορισμό της κατανάλωσης ορισμένων ειδών κοινωνικά επικινδύνων κλπ. Σαν παράδειγμα η διάθεση πυρείων, οινοπνεύματος, καπνού κ.λ.π.

Στην δεύτερη περίπτωση επεμβαίνει το κράτος για την:

- Πιο εύρυθμη παραγωγή και κατανάλωση βασικών βιοτικών ειδών.
- Κάλυψη κοινών αναγκών (φως, νερό, κλπ.).
- Ανάπτυξη του εθνικού πλούτου(π.χ. συγκοινωνίες).
- Δημόσια ασφάλεια (π.χ. πολεμοφόδια).

Τέλος στην τρίτη περίπτωση το κράτος διανοίγει οδούς αξιοποίησης του εθνικού πλούτου (π.χ πρότυπες επιχειρήσεις) ή με την ίδρυση ομοειδών επιχειρήσεων αποβλέπει στην εξεύρεση του ακριβούς κόστους κάποιου προϊόντος για την επιβολή αγορανομικού ελέγχου ή απλά και τον ανταγωνιστικό έλεγχο των τιμών διαθέσεως.

1.3.3. γ. Μικτές επιχειρήσεις.

Είναι μια ενδιάμεση μορφή επιχειρήσεων γιατί αποδείχτηκε στην πράξη ότι η Δημόσια επιχείρηση εγκυμονεί μεγάλους κινδύνους εύρυθμης λειτουργίας γιατί δεν λειτουργεί κάτω από ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια.

Οι μικτές επιχειρήσεις επινοήθηκαν για να θεραπεύσουν αυτά τα ίδια τα μειονεκτήματα της Δημόσιας επιχείρησης. Οι μικτές επιχειρήσεις έχουν την μορφή Ανωνύμων Εταιριών και συμμετέχουν στο κεφάλαιο τους τόσο το κράτος ή τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου όσο και ιδιώτες, σε διαφορετικό κατά περίπτωση ποσοστό συμμετοχής.

Ο τρόπος λειτουργίας των επιχειρήσεων αυτών εξαρτάται από το ποιος φορέας έχει την πλειοψηφία ιδιοκτησίας (μετοχών). με αποτέλεσμα να πλησιάζει είτε τον τρόπο λειτουργίας ιδιωτικών επιχειρήσεων είτε στον τρόπο λειτουργίας των Δημοσίων επιχειρήσεων και επιπλέον από το αντικείμενο των εργασιών της. Στην χώρα μας οι μικτές επιχειρήσεις έχουν πολλά κοινά χαρακτηριστικά με τις Δημόσιες επιχειρήσεις γιατί η πλειοψηφία των μετοχών ανήκει στο κράτος.

Προσπάθεια συνδυασμού του ιδιωτικού και δημόσιου συμφέροντος γίνεται και στις εθνικοποιημένες επιχειρήσεις. στις διοικήσεις των οποίων εκπροσωπούνται τα συμφέροντα των εργαζομένων και των καταναλωτών παράλληλα μ' αυτά του κράτους.

1.4. Διάκριση των Επιχειρήσεων ανάλογα με τη νομική τους μορφή

Την μορφή των επιχειρήσεων τη διέπει το εμπορικό δίκαιο και πιο συγκεκριμένα το δίκαιο των εταιριών και συνεταιρισμών. Η σημασία της μορφής μιας επιχείρησης, ανεξάρτητα αν αυτή επιλέγεται από τα ενδιαφερόμενα μέρη ή επιβάλλεται από το νόμο (π.χ. ασφαλιστικές εταιρίες), εντοπίζεται συνήθως στα ακόλουθα:

α) Περιουσιακή ευθύνη μπορεί να είναι απεριόριστη (π.χ. Ο.Ε), περιορισμένη (π.χ. Ε.Π.Ε και Α.Ε.) ή μικτή (π.χ. Ε.Ε.).

β) Η σύνθεση της διοίκησης εξαρτάται από τη νομική μορφή της επιχείρησης. Έτσι οι ομόρρυθμοι εταίροι έχουν την αποκλειστική διαχείριση της Ε.Ε. ενώ στην Α.Ε. το διοικητικό συμβούλιο είναι το ανώτατο διοικητικό όργανο.

γ) Η πιστοληπτική ικανότητα. Συνήθως οι Α.Ε. έχουν μέγιστη πιστοληπτική ικανότητα ενώ στις προσωπικές εταιρίες, το όνομα των εταίρων στην αγορά, διαμορφώνει την ικανότητα της εταιρίας για λήψη πιστώσεων.

δ) Το δίκαιο που αφορά τις συναλλαγές.

Το δίκαιο που διέπει τις συναλλαγές των εταιριών διαφοροποιείται ανάλογα με τη νομική μορφή αυτών π.χ. ο νόμος βλέπει την Α.Ε. υπό την ιδιότητα του εμπόρου.

ε) Οι φορολογικές συνέπειες οι οποίες διαφοροποιούνται ανάλογα με την επιλεγμένη μορφή της εταιρίας. Εκτός από αυτό, συνάρτηση της μορφής μιας επιχείρησης είναι και διάφορες άλλες δαπάνες, όπως αυτές της ίδρυσης και διοίκησής της.

1.4.1. Οι νομικές μορφές των επιχειρήσεων που συναντούμε στην πράξη είναι:

α. Ατομικές επιχειρήσεις

Αυτή η επιχείρηση είναι άτυπη και στερείται ιδιαίτερου νομικού καθεστώτος. Ταυτίζεται απόλυτα με το πρόσωπο του επιχειρηματία και είναι καθαρό προσωποπαγής. Σημαντικό πλεονέκτημα αυτής της επιχείρησης είναι τα μικρά έξοδα ίδρυσης, οργάνωσης και διοίκησης. Ένα από τα βασικά της πλεονεκτήματα είναι η ταχύτητα προσαρμογής στις μεταβαλλόμενες συνθήκες της αγοράς και γι' αυτό πολλές εμπορικές επιχειρήσεις ιδρύονται με την μορφή αυτή.

Βασικό της μειονέκτημα είναι ότι η ζωή της είναι συνυφασμένη με την καμπύλη ζωής του ιδρυτή της. Παρ' όλα αυτά όμως είναι η πιο διαδεδομένη μορφή επιχείρησης στην σύγχρονη οικονομία.

β. Ομόρρυθμες εταιρίες

Είναι από τις κατ' εξοχήν προσωπικές εταιρίες γιατί οι εταίροι ευθύνονται αλληλέγγυα και απεριόριστα για τις οικονομικές υποχρεώσεις της επιχείρησης. Η περιουσιακή ευθύνη στην περίπτωση της Ο.Ε επεκτείνεται και στην προσωπική περιουσία των εταίρων. Η διαχείριση της εταιρίας γίνεται αποκλειστικά από τους εταίρους και η διάθρωση της διοίκησης είναι σχετικά απλή.

Η πιστοληπτική ικανότητα της βασίζεται στην προσωπική πίστη των εταίρων. Όσον αφορά την φορολογία αυτή γίνεται προσωπικά στους ομορρύθμους εταίρους και όχι στην επιχείρηση.

γ. Ετερόρρυθμες Εταιρίες

Αυτές οι επιχειρήσεις αποτελούνται από τους λεγόμενους ομόρρυθμους και ετερόρρυθμους εταίρους.

Για τις οικονομικές υποχρεώσεις της επιχείρησης οι μεν πρώτοι ευθύνονται προσωπικά αλληλέγγυα και αδιαίρετα και για το σύνολο των υποχρεώσεων της Εταιρίας, ενώ οι δεύτεροι μόνο μέχρι ενός ορισμένου ποσού, συνήθως του ποσού της συνεισφοράς τους.

Έτσι η οικονομική ευθύνη είναι περιορισμένη για ετερόρρυθμους εταίρους και απεριόριστη για ομόρρυθμους, οι οποίοι είναι και διαχειριστές της εταιρίας. Για την πιστοληπτική τους ικανότητα ισχύει ότι και με τις Ο.Ε.

Η φορολογία και εδώ γίνεται προσωπικά στους συμμετέχοντες εταίρους και όχι στην επιχείρηση.

δ. Εταιρίες Περιορισμένης Ευθύνης

Είναι μία από τις εταιρίες κεφαλαίου και εμφανίζει κάποια ομοιότητα με την Α.Ε

Για τις οικονομικές της υποχρεώσεις ευθύνονται οι εταίροι μέχρι του ποσού της συμμετοχής τους. Η εταιρική ιδιότητα κάποιου και το αντίστοιχο ποσό της συνεισφοράς του αποδεικνύεται με έγγραφο της εταιρίας και όχι με μετοχές όπως στην Α.Ε.

Η μεταβίβαση του εταιρικού μεριδίου γίνεται μόνο με συμβολαιογραφικό έγγραφο και το ελάχιστο κεφάλαιο ίδρυσης καθορίζεται από το νόμο, ο οποίος τη θεωρεί σαν εμπορική επιχείρηση ανεξάρτητα από τον σκοπό για τον οποίο ιδρύθηκε.

Από φορολογικής απόψεως αντιμετωπίζεται σαν προσωπική δηλαδή δεν φορολογείται η επιχείρηση αλλά οι συμμετέχοντες εταίροι.

ε. Ανώνυμες Εταιρίες.

Είναι η κατ' εξοχήν εταιρία κεφαλαίου στην πιο απρόσωπη μορφή της. Έχει απόλυτη νομική αυτοτέλεια και φορολογείται σαν ιδιαίτερο νομικό πρόσωπο.

Το κεφάλαιο της Α.Ε χωρίζεται σε μετοχές οι οποίες διανέμονται στους μετόχους. Ο αριθμός των μετοχών μπορεί να είναι μερικές χιλιάδες ή να υπερβαίνουν το εκατομμύριο. Αυτό δημιουργεί μία αποξένωση μεταξύ της ηγεσίας της Α.Ε και των μετόχων της εταιρίας.

Πολλές φορές οι μέτοχοι γνωρίζουν μόνο την επωνυμία της επιχείρησης και αγνοούν το αντικείμενο ενασχόλησης της. Η παρεμβολή των εταιριών επενδύσεων στη διεθνή κεφαλαιαγορά δυσχεραίνει ακόμη περισσότερο την επαφή των επενδυτών με τις Α.Ε., και διαφαίνεται καθαρά ο διαχωρισμός ιδιοκτησίας και εξουσίας.

Στη θέση των επιχειρηματιών-ιδιοκτητών εμφανίζονται με το χρόνο όλο και περισσότερο επαγγελματίες - επιχειρηματίες που διαχειρίζονται ξένα κεφάλαια. οι λεγόμενοι μάνατζερ.

Όσον αφορά τη διοίκηση της Α.Ε., πρέπει να σημειωθεί ότι η Γενική Συνέλευση των μετόχων εκλέγει το Διοικητικό Συμβούλιο της Α.Ε και αυτό στη συνέχεια τον πρόεδρο του Δ.Σ. το οποίο και καθορίζει τον Διευθύνοντα Σύμβουλο της Α.Ε. που αντιπροσωπεύει κατά κάποιο τρόπο το Δ.Σ.

Η νομοθεσία που διέπει τις Α.Ε. προσδίδει στις Α.Ε. την ιδιότητα του εμπόρου ανεξάρτητα από το αντικείμενο ενασχόλησης της επιχείρησης.

Όσον αφορά την φορολογία των κερδών, τα μεν διανεμόμενα κέρδη μπορεί να φορολογηθούν και στους μετόχους αλλά μπορεί να φορολογηθούν και με τα μη διανεμόμενα που φορολογούνται στην Α.Ε. με ενιαίο συντελεστή.

Επειδή η Α.Ε. μπορεί να συγκεντρώσει καταθέσεις μεγάλων λαϊκών στρωμάτων ο νομοθέτης φρόντισε να υπάρχει μια μεγαλύτερη διαφάνεια διαχείρισης από τις άλλες μορφές επιχείρησης όπως π.χ. είναι η υποχρεωτική δημοσίευση του ισολογισμού, του λογαριασμού κερδών και ζημιών κλπ.

Η Α.Ε. θεωρείται το μεγαλύτερο επίτευγμα της καπιταλιστικής οικονομίας.

1.4.2. Συνοπτική παρουσίαση-περιγραφή των Επιχειρήσεων ανάλογα με τη νομική τους μορφή

1.4.2.1. Ατομική Επιχείρηση:

- Η παλαιότερη και πιο απλή μορφή επιχείρησης.
- Ιδρύεται και διοικείται από ένα μόνο άτομο (φυσικό πρόσωπο), το οποίο έχει και την αποκλειστική αρμοδιότητα και ευθύνη για την λειτουργία και πρόοδο της επιχείρησής του.
- Ευθύνεται απεριόριστα για το σύνολο των αποφάσεων που λαμβάνει, και επομένως, για τις συνέπειες που προκύπτουν από αυτές.
- Διατηρεί την αυτεπιστασία του έργου (προϊόντος ή υπηρεσίας) που παράγει η επιχείρησή του.
- Πλεονεκτεί ως προς την ευελιξία στη διοίκηση και στις επιχειρηματικές αποφάσεις.
- Μειονεκτεί λόγω προβληματικού μάντζμεντ που ασκείται από ένα μόνο άτομο και όχι από ομάδα συνεργατών.

1.4.2.2. Ομόρρυθμη Εταιρεία (Ο.Ε.):

- Συμμετέχουν δύο ή και περισσότερα φυσικά πρόσωπα (συχνά με συγγενική σχέση μεταξύ τους) που καλούνται **εταίροι**.
- Οι εταίροι **ευθύνονται απεριόριστα και σε ολόκληρο** έναντι των υποχρεώσεων της Ο.Ε. προς τρίτους.
- Η απεριόριστη ευθύνη σημαίνει ότι καθένας από τους εταίρους ευθύνεται με το σύνολο των περιουσιακών του στοιχείων (ακίνητα, κινητά, ρευστά διαθέσιμα, δικαιώματα σε άλλες εταιρείες) έναντι των υποχρεώσεων της ομόρρυθμης εταιρείας στην οποία συμμετέχει.
- Η σε ολόκληρο ευθύνη εκφράζει την αλληλεγγύη μεταξύ των εταίρων, προσδίδοντας τη σημασία της επίρριψης ευθυνών ακόμα και για ενέργειες που μεμονωμένα κάποιος εκ των εταίρων λαθεμένα προέβη χωρίς προηγούμενη ενημέρωση ή συναποδοχή από τους υπόλοιπους εταίρους.
- Οι λεπτομέρειες της συνεργασίας των εταίρων, τα ποσοστά συμμετοχής τους στο κεφάλαιο και στα κέρδη, καθώς και το σύνολο των λεπτομερειών σύστασης μιας ομόρρυθμης εταιρείας καταγράφονται σε ένα συμβολαιογραφικό έγγραφο, **το καταστατικό ιδρύσεως**.
- Ως νομικό πρόσωπο, αποκτά από αυτή της την ιδιότητα ορισμένα χαρακτηριστικά: **έχει επωνυμία, έδρα, ιθαγένεια και όργανα** (φυσικά πρόσωπα) που την εκπροσωπούν και αυτοδικαίως διαχειρίζονται τις εταιρικές της υποθέσεις και την περιουσία της.

1.4.2.3. Ετερόρρυθμη εταιρεία (Ε.Ε.):

- Συστήνεται μεταξύ ενός ή πολλών συνεταίρων που είναι αλληλέγγυα υπεύθυνοι μεταξύ τους και ευθύνονται όπως ακριβώς και στην **Ομόρρυθμη εταιρεία** απεριόριστα και σε ολόκληρο, και ενός ή πολλών απλών χρηματοδοτών που ευθύνονται περιορισμένα και σε ορισμένο μέρος, δηλαδή μέχρι το ποσό της εταιρικής τους συμμετοχής.
- Οι μεν πρώτοι καλούνται ομόρρυθμοι εταίροι, οι δε δεύτεροι ετερόρρυθμοι.
- Διακρίνουμε 2 είδη Ε.Ε.:

1. Απλή ετερόρρυθμη.

2. Κατά μετοχές (μετοχική) ετερόρρυθμη.

- Η βασική διαφορά είναι ότι **στην απλή ετερόρρυθμη τα μερίδια** των ετερορρύθμων εταίρων είναι **Αμεταβίβαστα & Ανεκχώρητα**, δηλαδή δεν αλλάζει η κυριότητα και κατοχή τους προς τρίτο άλλο φυσικό ή νομικό πρόσωπο, ενώ **στην κατά μετοχές ετερόρρυθμη εταιρεία**, τα μερίδια των ετερορρύθμων εταίρων παρίστανται με μετοχικούς τίτλους (όπως στην ανώνυμη εταιρεία), που είναι **ελεύθερα μεταβιβάσιμοι** σε οποιονδήποτε τρίτο.
- Ο Ετερόρρυθμος εταίρος δε μπορεί να αναμιχθεί σε εμπορικές υποθέσεις της εταιρείας κατά τέτοιο τρόπο που να προκαλέσει στους συναλλασσόμενους με την εταιρεία την εντύπωση πως λειτουργεί σαν διαχειριστής.
- Μπορεί να εργαστεί στην εταιρεία ως υπάλληλος με σχέση μίσθωσης εργασίας.
- Απαγορεύεται ο ετερόρρυθμος εταίρος να εκπροσωπεί την εταιρεία έναντι τρίτων.

1.4.2.4. Αφανής ή συμμετοχική εταιρία

- Είναι η εταιρία, στην οποία μόνο ένας συνεταίρος (κατόπιν εξουσιοδότησης των υπολοίπων που παραμένουν αφανείς), ασκεί εμπορική δραστηριότητα με το δικό του όνομα κι όχι σαν εκπρόσωπος εταιρίας (που επίσης παραμένει αφανής).
- Η ίδρυση της εταιρίας δεν υπόκειται σε διατυπώσεις γιατί δεν αποτελεί νομικό πρόσωπο. Αυτό είναι κίνητρο για εκμετάλλευση μιας ευκαιρίας.
- Τα κεφάλαια της εταιρίας εξακολουθούν να ανήκουν στους εταίρους και η λύση της γίνεται με διακανονισμό των υποχρεώσεων και των απαιτήσεών τους, χωρίς τη μεσολάβηση κάποιου εκκαθαριστή.

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑ

- είναι ότι τα πρόσωπα που δεν θέλουν να εμφανιστούν σαν μέλη εταιρίας, για διάφορους λόγους, μπορούν να καλύπτονται πίσω από τον εμφανή εταίρο, με τον οποίο συνάπτουν ειδική συμφωνία.

ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑ

- είναι ότι κάποτε δημιουργούνται εμπλοκές μεταξύ του εμφανούς και των αφανών εταίρων, οπότε η αφανής εταιρία έρχεται στην επιφάνεια.

1.4.2.5. Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης (Ε.Π.Ε.):

- Έχει δικό της κεφάλαιο, το οποίο είναι διαιρεμένο σε ίσα εταιρικά μερίδια, τα οποία όμως σε καμία περίπτωση δεν επέχουν θέση αξιόγραφων.
- Καθένας εκ των εταίρων που κατέχει εταιρικά μερίδια δεν έχει το δικαίωμα να τα μεταβιβάσει αυτοβούλως, αλλά θα πρέπει προηγουμένως να υπάρχει η σύμφωνη γνώμη όλων των υπολοίπων εταίρων.
- Το ελάχιστο κεφάλαιο σύστασης έχει προσδιοριστεί στις 4.500 € (Νόμος 3661/08), το ήμισυ του οποίου θα καταβάλλεται υποχρεωτικά σε μετρητά.
- Το καθένα εταιρικό μερίδιο δεν μπορεί να έχει ελάχιστη αξία μικρότερη των 30 € και αν είναι μεγαλύτερη, θα πρέπει να είναι πολλαπλάσια του ποσού αυτού.
- Διοικείται από τη γενική συνέλευση των εταίρων.

1.4.2.6. Ανώνυμη εταιρεία (Α.Ε.):

- Έχει ιστορία περίπου 100 χρόνων στην Ελληνική οικονομία (ιδρύθηκε βάσει του νόμου 2190/1920).
- Αποτελεί μια μορφή κεφαλαιουχικής εταιρείας, το κεφάλαιό της είναι μετοχικό, δηλαδή διαιρεμένο σε μερίδια που ονομάζονται μετοχές.
- Μεγαλύτερος αριθμός μετοχών σημαίνει μεγαλύτερη δύναμη.
- Μια μετοχή μεταφράζεται σε μια ψήφο στη **Γενική συνέλευση** της εταιρείας, η οποία είναι και ένα από τα όργανα διοίκησής της.
- Ένα άλλο όργανο διοίκησης μιας Α.Ε. είναι το Διοικητικό συμβούλιο, του οποίου όμως τα μέλη διορίζονται (ψηφίζονται) από τη Γενική συνέλευση. Το Διοικητικό συμβούλιο της Α.Ε. εκλέγει τον Πρόεδρο και τον ή τους διευθύνοντες συμβούλους.

Οι μετοχές μιας Α.Ε. μπορούν να είναι 3 ειδών, δηλαδή **κοινές, προνομιούχες και μετοχές επικαρπίας**.

- Μια κοινή μετοχή προσφέρει δικαιώματα στον μέτοχο για ίσης αξίας συμμετοχή στα κέρδη και δικαιώματα αναφορικά με την αύξηση ή μείωση του μετοχικού κεφαλαίου και συμμετοχή του στο προϊόν λύσης - εκκαθάρισης. Επίσης, μία κοινή μετοχή προσφέρει το δικαίωμα μιας ψήφου στη Γενική Συνέλευση των μετόχων.
  - Μία προνομιούχος μετοχή περιλαμβάνει πολλά από τα δικαιώματα της κοινής μετοχής, επιπλέον όμως παρέχει το πλεονέκτημα για λήψη μερίσματος και το πλεονέκτημα να προηγείται στην αποζημίωση σε περίπτωση λύσης - εκκαθάρισης. Στερείται του δικαιώματος ψήφου και συμμετοχής στη διαχείριση της εταιρείας.
  - Μία μετοχή επικαρπίας παρέχεται σε αντικατάσταση μιας κοινής μετοχής που έχει αποσβεστεί (συνήθως λόγω μείωσης του μετοχικού κεφαλαίου).
- Το ελάχιστο κεφάλαιο κατά την ίδρυσή της είναι 60.000 €, το οποίο και καταβάλλεται υποχρεωτικά από την αρχή σε τράπεζα.
- Το καταβαλλόμενο κεφάλαιο διαιρείται σε μετοχές εύρους αξίας από 0,30 € μέχρι 100 €.

1.5. Διάκριση των Επιχειρήσεων ανάλογα με το μέγεθος των δραστηριοτήτων τους.

Ο διαχωρισμός και η κατάταξη των επιχειρήσεων ανάλογα με το μέγεθος των δραστηριοτήτων τους και ο χαρακτηρισμός τους σε μικρές, μεσαίες και μεγάλες είναι πολύ δύσκολος γιατί τα στοιχεία σύγκρισης είναι πολύ σχετικά π.χ. ο όγκος των εργασιών μιας επιχείρησης εξαρτάται από το αντικείμενο εργασιών της και την αγορά στην οποία απευθύνονται τα προϊόντα της.

Επίσης δεν είναι δυνατόν να συγκριθούν ως προς το μέγεθος τους ανομοιογενείς επιχειρήσεις π.χ. μια βιομηχανία τροφίμων, μια βιομηχανία τσιμεντών και μία υφαντουργία, γιατί δεν υπάρχουν συγκρίσιμα στοιχεία ούτε στο αντικείμενο εργασίας τους ούτε στους τομείς δραστηριοτήτων τους, ούτε στην αγορά που απευθύνονται.

Για να είναι όμως δυνατή η κατάταξη και ταξινόμηση των επιχειρήσεων σύμφωνα με το μέγεθος των δραστηριοτήτων τους πρέπει να καθορισθούν όσο το δυνατόν πιο αντικειμενικά κριτήρια και σαν τέτοια μπορούν να θεωρηθούν:

- Το αντικείμενο απασχόλησης

- Το μέγεθος του τομέα της αγοράς που έχει να αντιμετωπίσει το παραγόμενο προϊόν της επιχείρησής και

- Το ποσοστό των πωλήσεων επί της συνολικής ζήτησης ομοειδούς προϊόντος, στην αγορά στην οποία απευθύνεται.

Το αντικείμενο εργασίας μιας επιχείρησης καθορίζει, κατά κάποιο τρόπο το μέγεθός της, σαν αποτέλεσμα των ποσοτήτων των συντελεστών παραγωγής που απαιτούνται για την παραγωγή μιας μονάδας του παραγομένου προϊόντος, π.χ. για να παραχθεί μία μονάδα προϊόντος μιας τσιμεντοβιομηχανίας απαιτείται πολύ μεγαλύτερος αριθμός εργαζομένων και όγκος μηχανολογικού εξοπλισμού από ότι μια μονάδα μιας επιχείρησης εκτροφής ζώων(ορνιθοτροφεία, βουστάσια κλπ.).

Στο παραπάνω παράδειγμα είναι ευνόητο ότι για να στηριχθούν οικονομικά αυτές οι δύο επιχειρήσεις απαιτούν διαφορετικά μεγέθη ως προς την έκταση της αγοράς και του όγκου των πωλήσεων. Δηλαδή η τσιμεντοβιομηχανία απαιτεί μεγαλύτερο μέγεθος αυτών των δύο παραγόντων απ' ότι απαιτεί η επιχείρηση εκτροφής ζώων.

Εκτός από αυτό δεν μπορούμε να κάνουμε σύγκριση αυτών των δύο επιχειρήσεων ούτε ως προς το ποσοστό των πωλήσεων επί της συνολικής ζήτησης της αγοράς γιατί τα παραγόμενα προϊόντα δεν είναι ομοειδή. Επί πλέον δε τα όρια της αγοράς, σήμερα έχουν υπερβεί τα στενά εθνικά όρια και παίρνουν πολυεθνικές διαστάσεις με αποτέλεσμα η σύγκριση να γίνεται ακόμη δυσκολότερη.

Πιο εξειδικευμένα στοιχεία σύγκρισης του μεγέθους των επιχειρήσεων με θέση τους συντελεστές παραγωγής που απαιτούνται για την παραγωγή των προϊόντων είναι:

-Ο αριθμός των εργαζομένων στην επιχείρηση.

-Η συνολική ιπποδύναμη (HP) του μηχανολογικού εξοπλισμού που χρησιμοποιεί η επιχείρηση στην παραγωγή.

-Ο όγκος της παραγωγής (ποσότητες των παραγομένων προϊόντων) .

-Ο αριθμός των διαθέσιμων μηχανημάτων για τη σύγκριση επιχειρήσεων με το ίδιο αντικείμενο απασχόλησης (όμοια προϊόντα) .

- Η χρησιμοποιούμενη γεωργική ή δασική έκταση, για επιχειρήσεις που εκμεταλλεύονται τον παράγοντα φύση, σε συνδυασμό με την μέθοδο παραγωγής, η οποία στην περίπτωση αυτή παίζει σημαντικό ρόλο ως προς - την σύγκριση γιατί μια μηχανοποιημένη ή εξειδικευμένη γεωργική παραγωγή (π.χ. θερμοκήπια) απαιτεί μικρότερες εκτάσεις για τον ίδιο όγκο παραγωγής.
- Η αξία των πάγιων περιουσιακών στοιχείων και των κεφαλαίων που έχουν επενδυθεί.
- Τα συνολικά έσοδα από τη διάθεση των προϊόντων της επιχείρησης στην αγορά (για ανταγωνιστικές επιχειρήσεις όχι μονοπωλιακές).
- Σε περίπτωση επιχειρήσεων εκτροφής ζώων ο αριθμός των ζώων που εκτρέφουν.

Η διάκριση και ταξινόμηση των επιχειρήσεων ανά τομέα παραγωγής σε Μικρή, Μεσαία, Μεγάλη επηρεάζει άμεσα όλες τις οικονομικές λειτουργίες και τα οικονομικά αποτελέσματα των δραστηριοτήτων της, π.χ. το κόστος παραγωγής σε μια μεγάλη βιομηχανία με σύγχρονο και αυτοματοποιημένο εξοπλισμό είναι μικρότερο από το κόστος μιας μικρής μονάδας, με το ίδιο αντικείμενο παραγωγής, η οποία στηρίζεται περισσότερο στην εργασία και λιγότερο στην αυτοματοποίηση.

Η ίδια υπεροχή της μεγάλης Βιομηχανίας παρατηρείται και στην παραγωγικότητα, το κόστος λειτουργίας και οργάνωσης, την αποτελεσματικότητα, την ανταγωνιστικότητα στην αγορά, στο ποσοστό πωλήσεων και τέλος στα έσοδα της επιχείρησης.

1.6. Διάκριση των Επιχειρήσεων ανάλογα με την περιουσιακή τους συγκρότηση.

Ως περιουσιακή συγκρότηση μιας επιχείρησης εννοούμε τα είδη των κεφαλαιουχικών δεδομένων της επιχείρησης σε μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή δηλαδή ακίνητα, μηχανολογικό εξοπλισμό, κτιριακές εγκαταστάσεις αποθέματα (προϊόντων, πρώτων υλών, ανταλλακτικών κλπ.) ταμιακή κατάσταση σε υπάρχον ρευστό, τραπεζικές καταθέσεις, οικονομικές απαιτήσεις προς τρίτους κλπ.

Με βάση την ανωτέρω περιουσιακή συγκρότηση των επιχειρήσεων μπορούμε να τις κατατάξουμε σε:

1.6.1. Επιχειρήσεις έντασης παγίων περιουσιακών στοιχείων.

Στις επιχειρήσεις αυτές η αξία των παγίων περιουσιακών στοιχείων (ακίνητα, εγκαταστάσεις, μηχανολογικός εξοπλισμός) υπερισχύει στο σύνολο της αξίας των κεφαλαιουχικών δεδομένων της επιχείρησης. Τέτοια είναι π.χ. μια επιχείρηση εκμετάλλευσης ακινήτων (διαμερίσματα, οικόπεδα, επαγγελματικοί χώροι, μαγαζιά).

1.6.2. Επιχειρήσεις στοιχείων, έντασης κυκλοφοριακών περιουσιακών στοιχείων

Στις επιχειρήσεις αυτές το μεγαλύτερο ποσοστό των κεφαλαιουχικών δεδομένων της επιχείρησης αποτελείται από κυκλοφοριακά περιουσιακά στοιχεία, τα οποία είναι μεταβλητά (σε όγκο και αξία) σε κάθε χρονική στιγμή, μετατρέπομενα από περιουσιακά στοιχεία μιας μορφής σε περιουσιακά στοιχεία κάποιας άλλης μορφής.

Κυκλοφοριακά περιουσιακά στοιχεία είναι: το υπάρχον ρευστό χρήμα, οι καταθέσεις, οι οικονομικές απαιτήσεις, προς τρίτους, τα αποθέματα πρώτων υλών, προϊόντων, ανταλλακτικών κ.λ.π. Τέτοιες επιχειρήσεις είναι π.χ. οι διάφορες αντιπροσωπείες προϊόντων και οι Τράπεζες.

Η διάκριση και ταξινόμηση των επιχειρήσεων ανάλογα με την περιουσιακή τους συγκρότηση είναι χρήσιμη γιατί εξάγονται συμπεράσματα σχετικά με την οικονομική κατάσταση μιας επιχείρησης (ίδια κεφάλαια, ταμιακή κατάσταση, φύση επενδύσεων, μέγεθος δανειοδοτήσεων, κ.λ.π.) ή τις δυνατότητες, μεγαλύτερες ή μικρότερες, για ανάπτυξη και διαφοροποίηση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, όπως και για τις δυνατότητες, εύκολες ή δύσκολες, αλλαγής του τόπου δραστηριοτήτων, π.χ. Μία «επιχείρηση» έντασης πάγιων περιουσιακών στοιχείων αλλάζει τόπο επιχειρηματικής δράσης δυσκολότερα από μία επιχείρηση "έντασης κυκλοφοριακών περιουσιακών στοιχείων" το ίδιο ισχύει και για τις δυνατότητες ανάπτυξης και διαφοροποίησης επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.

Σύμφωνα με στοιχεία του ΕΟΜΜΕΧ (Ελληνικός Οργανισμός Μικρών και Μεσαίων Επιχειρήσεων και Χειροτεχνίας), μέχρι και το τέλος του 2010 **το 99,52% των επιχειρήσεων στη χώρα μας είναι πολύ μικρές και μικρές και απασχολούν περίπου 2.000.000 εργαζόμενους**, ποσοστό 75 % περίπου του συνόλου των εργαζομένων στις επιχειρήσεις.

Οι πολύ μικρές επιχειρήσεις στη χώρα μας ανέρχονται σε 820.021, αριθμός που μεταφράζεται σε ποσοστό **96,49 %** του όλου αριθμού των ιδιωτικών επιχειρήσεων στην Ελληνική επικράτεια. Αυτές οι επιχειρήσεις απασχολούν συνολικά **1.538.632** εργαζόμενους, δηλαδή ποσοστό **57,96 %** του όλου αριθμού των απασχολούμενων στις επιχειρήσεις ιδιωτικού τομέα.

Η οικονομική κρίση που μαστίζει σήμερα τη χώρα, έχει προκαλέσει καταστροφή στη δομή της μικρομεσαίας ελληνικής επιχείρησης και μείωση τρομαχτική του αριθμού των ενεργών μικρομεσαίων επιχειρήσεων, πλέον.

1.7. Η επιχείρηση και το περιβάλλον της

Η επιχείρηση βρίσκεται διαρκώς κάτω από την επίδραση διαφόρων "ειδικών" συνθηκών οι οποίες είτε προέρχονται από το "εσωτερικό" της επιχείρησης (π.χ. σύστημα οργάνωσης, επιχειρηματικοί στόχοι, σχέσεις με το προσωπικό, κλπ.) είτε προέρχονται από το "εξωτερικό περιβάλλον" δηλαδή από παράγοντες που είναι ανεξάρτητοι από την επιχείρηση (π.χ. άνοδος της τιμής των καυσίμων, των πρώτων υλών, κλπ.).

Αυτές οι "ειδικές" συνθήκες, περισσότερο ή λιγότερο συνδεδεμένες μεταξύ τους, επηρεάζουν την κατάσταση της "υγείας" της επιχείρησης τόσο για το παρόν όσο και για το μέλλον.

Έτσι η επιχείρηση βρίσκεται διαρκώς κάτω από μια "δυναμική κατάσταση" και πρέπει να εναρμονίζει συνεχώς τις δραστηριότητές της ώστε να μπορεί να πραγματοποιήσει με επιτυχία τους στόχους της.

1.7.1. Οι κυριότερες "ειδικές συνθήκες" που επηρεάζουν την επιχείρηση είναι:

1.7.1.1. Το Κοινωνικό Περιβάλλον.

Η επιχείρηση, εκτός από τούς οικονομικούς της στόχους, διαδραματίζει και κοινωνικό ρόλο, ο οποίος εκφράζεται με την παροχή θέσεων εργασίας, την δίκαιη αμοιβή, τις καλές συνθήκες εργασίας, την προστασία του περιβάλλοντος κλπ. Τα στοιχεία αυτά συνθέτουν μια "εικόνα" της επιχείρησης με αποτέλεσμα να δημιουργείται στο κοινωνικό σύνολο μια καλή κακή εντύπωση για την επιχείρηση.

Εκτός όμως από αυτό η επιχείρηση είναι ενταγμένη μέσα στο κοινωνικό περιβάλλον του τόπου εγκατάστασής της. Είναι φυσικό λοιπόν τα ιδιαίτερα γνωρίσματα αυτού του κοινωνικού περιβάλλοντος να επηρεάζουν, άλλα λιγότερο και άλλα περισσότερο, την επιχείρηση. Τέτοια κοινωνικά γνωρίσματα είναι το θρήσκευμα, η γλώσσα, τα ήθη και τα έθιμα, οι προτιμήσεις του κοινωνικού συνόλου, το μορφωτικό επίπεδο, οι ευρύτερες ασχολίες των κατοίκων, ο τρόπος σκέψης και συμπεριφοράς, κλπ.

1.7.1.2. Η Γεωγραφική θέση.

Αναφέρεται στον τόπο εγκατάστασης της επιχείρησης, με όλα τα τοπικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα της περιοχής δηλαδή τις κλιματολογικές συνθήκες, την μορφολογία του εδάφους, το εάν βρίσκεται κοντά ή μέσα σε κατοικημένες περιοχές, το εάν βρίσκεται κοντά στις πηγές των πρώτων υλών, στα κέντρα διαθέσεως των προϊόντων της, σε εύκολους τρόπους μεταφορών, (λιμάνια, σιδηροδρομικοί σταθμοί, αεροδρόμια, οδικές αρτηρίες, κλπ.). Η γεωγραφική θέση είναι η μόνη "ειδική" συνθήκη που είναι σχετικά σταθερή. Μπορεί όμως και να μεταβληθεί π.χ. από διάνοιξη μιας νέας οδικής αρτηρίας ή μακροπρόθεσμα, από ανάπτυξη οικισμού ο επεκτατισμός του οποίου μπορεί ακόμη και να αποβάλλει τις εγκαταστάσεις της επιχείρησης.

Η Γεωγραφική θέση μπορεί να επηρεάσει την όλη λειτουργία της επιχείρησης, με την έννοια του εάν στον χώρο εγκατάστασής της υπάρχει βιομηχανική παράδοση, δυνατότητα εξεύρεσης ειδικευμένου προσωπικού, ανάπτυξη έρευνας και τεχνογνωσίας, κλπ.

1.7.1.3. Η Οικονομική κατάσταση.

Η συνθήκη αυτή αναφέρεται στα οικονομικά αποτελέσματα της επιχείρησης, στις δυνατότητες που έχει η επιχείρηση για νέες επενδύσεις και επεκτάσεις, για διαφοροποίηση και εκσυγχρονισμό των προϊόντων της, αλλά και στο κόστος των πρώτων υλών, της ενέργειας, των εργατικών, των ασφαλιστικών εισφορών, κλπ. Η ειδική αυτή συνθήκη είναι πολύ μεταβλητή.

Εξ αιτίας κάποιων εξωγενών παραγόντων μπορεί να αλλάξει ριζικά π.χ. μια πετρελαϊκή κρίση ή η έλλειψη ή η μεγάλη ζήτηση των πρώτων υλών που χρησιμοποιούνται έχει σαν αποτέλεσμα την αύξηση του κόστους των προϊόντων της. Επίσης διαμορφώνεται και από την αγοραστική δύναμη του κοινωνικού συνόλου στο οποίο απευθύνεται.

1.7.1.4. Το Νομικό Πλαίσιο και το Καταστατικό της Επιχείρησης.

Κάθε οργανωμένη κοινωνία (κράτος) για να μπορέσει να λειτουργήσει σωστά ρυθμίζει τα επιμέρους θέματα που την αφορούν με διάφορους κανόνες ή νόμους. Αφού λοιπόν η επιχείρηση είναι ενταγμένη μέσα στο κοινωνικό σύνολο είναι φυσικό να έχουν θεσπισθεί νόμοι οι οποίοι την αφορούν και ρυθμίζουν την μορφή της, τον τομέα δραστηριότητάς της, τις υποχρεώσεις προς το κράτος ή το προσωπικό της, τις συνθήκες ανταγωνισμού, κλπ. Επειδή όμως και η επιχείρηση, αυτή καθαυτή είναι μια μικρή κοινωνία, πρέπει να έχει να εσωτερικό κανονισμό ή καταστατικό, στο οποίο να αναφέρεται ο σκοπός της ύπαρξής της, καθώς και οι σχέσεις που πρέπει να υπάρχουν μεταξύ της επιχείρησης και του προσωπικού της και γενικά να ρυθμίζεται κάθε δυνατή λεπτομέρεια, που να αφορά τη δομή και το σωστό τρόπο λειτουργίας της επιχείρησης.

Είναι ευνόητο ότι, το καταστατικό της επιχείρησης πρέπει να είναι εναρμονισμένο με τους νόμους του κράτους. Σε αντίθετη περίπτωση υπερισχύουν οι νόμοι του κράτους.

1.7.1.5. Η Φορολογία.

Η φορολογία γίνεται σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία και επιδρά άμεσα στα οικονομικά αποτελέσματα της επιχείρησης. Μπορεί να αλλάξει με τροποποίηση είτε λόγω αλλαγής της φορολογικής πολιτικής του κράτους λόγω κάποιων άλλων γενικότερων οικονομικών συνθηκών με αποτέλεσμα την αύξηση κατά κανόνα της φορολογικής επιβάρυνσης των επιχειρήσεων.

1.7.1.6. Η Πολιτική κατάσταση.

Η λειτουργία της οργανωμένης κοινωνίας (κράτους) έχει άμεση σχέση με τα διάφορα πολιτικό- οικονομικά συστήματα και την διαμόρφωση του νομικού πλαισίου, μέσα στο οποίο η επιχείρηση είναι υποχρεωμένη να δραστηριοποιηθεί.

1.7.1.7. Η Ιστορία.

Η συνθήκη αυτή έχει δύο σκέλη:

α) Την ιστορία της επιχείρησης, από την ίδρυσή της μέχρι σήμερα, η οποία αναφέρεται στον τρόπο λειτουργίας της, στην εξέλιξη των προϊόντων της, στην πολιτική της ως προς το προσωπικό της κλπ.

β) την ιστορία του χώρου εγκατάστασής της (περιοχή, κράτος) η οποία εξαρτάται και από την ιστορία άλλων επιχειρήσεων που λειτουργούν στον ίδιο χώρο. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα τη δημιουργία βιομηχανικής παράδοσης με μία καλή η κακή φήμη για τον συγκεκριμένο χώρο με συνέπεια την προσέλκυση ή την απώθηση πελατών αλλά και εργατικού δυναμικού και ευρύτερη υποστήριξη που υποβοηθά την λειτουργία και την ανάπτυξη

1.7.1.8. Η Τεχνολογία και η Παραγωγική διαδικασία.

Η συνθήκη αυτή αναφέρεται στις συγκεκριμένες τεχνικές μεθόδους επεξεργασίας των πρώτων υλών και της παραγωγής των προϊόντων της επιχείρησης, στην κατάσταση του μηχανολογικού εξοπλισμού, στην τεχνική κατάρτιση του προσωπικού της επιχείρησης, στις δυνατότητες που έχει η επιχείρηση για την ανάπτυξη τεχνογνωσίας (know-how) και γενικά στις δυνατότητές της για έρευνα με σκοπό τη διαφοροποίηση των προϊόντων, των μεθόδων παραγωγής, κλπ.

Από διοικητικής πλευράς, επιδίωξη της επιχείρησης είναι να θέσει κάτω από απόλυτο έλεγχο τις σχέσεις ανταλλαγών που διατηρεί με το περιβάλλον, ρυθμίζοντας ανάλογα τις εσωτερικές της λειτουργίες. Πιο συγκεκριμένα, η επιχείρηση προσπαθεί να αποφύγει ή να περιορίσει εξωτερικές απειλές, να εκμεταλλευτεί ή να δημιουργήσει εξωτερικές ευκαιρίες, να ικανοποιήσει ή να αγνοήσει εξωτερικές απαιτήσεις και να αποδεχθεί ή να παρακάμψει εξωτερικούς περιορισμούς.

Αντίστοιχα, από εμπορικής πλευράς, επιδιώκει να σχηματίσει πλεόνασμα (κέρδος) και να συνεχίσει την ανάπτυξή της με αυτοχρηματοδότηση. Σε πρακτική βάση, τα στελέχη που ευθύνονται για τη λήψη επιχειρηματικών αποφάσεων, αξιολογούν τις έξω - και ενδοεπιχειρησιακές συνθήκες και τάσεις, προσδιορίζουν εναλλακτικούς στόχους, μελετούν την σκοπιμότητά τους, εξετάζουν τις δυνατότητες επίτευξής τους και επιλέγουν για υλοποίηση έργα που συνδυάζουν σχετικά χαμηλό επιχειρηματικό κίνδυνο με σχετικά υψηλό βαθμό οικονομικής απόδοσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Απόλυτο πλεονέκτημα (Absolute Advantage) –

Συγκριτικό πλεονέκτημα(Comparative Advantage) –

ΟΙΚΟΝΟΜΙΕΣ ΚΛΙΜΑΚΑΣ (Economies of scale)

2.1. Πλεονέκτημα (Απόλυτο-Συγκριτικό)

Η έννοια του συγκριτικού πλεονεκτήματος είναι μία από τις πιο βασικές έννοιες στη οικονομική επιστήμη, που έχει εφαρμογή τόσο σε μακροοικονομικό επίπεδο, όσο και σε μικροοικονομικό.

Συχνά συναντάμε τις έννοιες "**συγκριτικό πλεονέκτημα**" και "**κόστος ευκαιρίας**".

Οι οικονομολόγοι χρησιμοποιούν τον όρο "συγκριτικό πλεονέκτημα" συνήθως όταν περιγράφουν το "κόστος ευκαιρίας" δυο παραγωγών.

Ο παραγωγός που θυσιάζει λιγότερη ποσότητα από άλλα αγαθά, για να παράγει το αγαθό X, έχει το μικρότερο κόστος ευκαιρίας στην παραγωγή του αγαθού X και λέμε τότε, ότι έχει "συγκριτικό πλεονέκτημα" στην παραγωγή του συγκεκριμένου αγαθού.

Αντίστοιχα το "**Συγκριτικό Πλεονέκτημα**", χρησιμοποιείται κατά ανάλογο τρόπο και στο Εμπόριο. Όταν δυο άνθρωποι έχουν διαφορετικό κόστος ευκαιρίας, μπορούν και οι δυο να ωφεληθούν από το εμπόριο λέμε, αποκτώντας ένα αγαθό σε τιμή χαμηλότερη από το δικό τους "κόστος ευκαιρίας" αυτού του αγαθού. Αυτός άλλωστε είναι και ο λόγος που πολλοί είναι αντίπαλοι του "προστατευτισμού" και οπαδοί της "παγκοσμιοποίησης", δηλαδή της ελεύθερης και χωρίς εμπόδια διακίνησης των αγαθών και υπηρεσιών, θεωρώντας ότι το εμπόριο, μπορεί να ωφελήσει όλα τα μέλη της κοινωνίας αλλά και όλους τους παραγωγούς στην διεθνή κοινότητα, επειδή ακριβώς τους επιτρέπει να εξειδικευθούν σε δραστηριότητες, στις οποίες έχουν ακριβώς "συγκριτικό πλεονέκτημα".

Συνοψίζοντας, το "Συγκριτικό Πλεονέκτημα" που λέγεται και "Πλεονέκτημα Κόστους", δημιουργείται όταν η επιχείρησή η ο παραγωγός στη μικροοικονομία, η η χώρα στη μακροοικονομία, έχει την ικανότητα να πωλεί ένα προϊόν ή υπηρεσία, σε χαμηλότερη τιμή από εκείνη του ανταγωνισμού.

Είναι γνωστές οι έννοιες του απόλυτου και του συγκριτικού πλεονεκτήματος, από τη εποχή του Άνταμ Σμίθ και Ρικάρντο (Ricardo), που μας δείχνει μακροοικονομικά, πώς το συγκριτικό πλεονέκτημα καθορίζει τη διάρθρωση και τα οφέλη του διεθνούς εμπορίου, μικροοικονομικά δε μπορούμε να καταλήξουμε, πώς πρέπει να προσανατολίσει η επιχείρηση την παραγωγή της σε σχέση με ομοειδείς επιχειρήσεις στο χώρο που δραστηριοποιείται, αλλά και ανάλογα με τις συνθήκες που κυριαρχούν σε όλους τους τομείς που "επιχειρεί", στο γεωγραφικό της χώρο.

2.1.1. Απόλυτο πλεονέκτημα (Absolute Advantage)

Ο Adam Smith στο «Μια Έρευνα στη Φύση και τα Αίτια του Πλούτου των Εθνών» (1776), μάς περιγράφει γιατί η εξειδίκευση οδηγεί σε αύξηση της παραγωγικότητας.

" Η εξειδίκευση, και ο καταμερισμός των έργων είναι αναγκαίος όρος για την αύξηση της παραγωγής. Η εξειδίκευση, όμως, εξαρτάται από το μέγεθος της αγοράς. Η παραγωγή, εφόσον αποβλέπει στην αγορά και όχι στην ικανοποίηση αναγκών του παραγωγού, εξαρτάται αποκλειστικά από την αγορά, δηλαδή από την υπάρχουσα ζήτηση του προϊόντος του παραγωγού, ο οποίος θα σπεύσει να την ικανοποιήσει στην ανάλογη κάθε φορά τιμή".

Εδώ ο συλλογισμός του Adam Smith μπορεί, επομένως, να συνοψιστεί ως εξής :

" Εφόσον η αύξηση της παραγωγής εξαρτάται από την εξειδίκευση και η εξειδίκευση από την αγορά, έπεται ότι η διεύρυνση της αγοράς, εγχώρια και διεθνώς, είναι απαραίτητη (θεωρία του απόλυτου πλεονεκτήματος).

Λέμε ότι μία χώρα έχει το απόλυτο πλεονέκτημα σε ένα προϊόν όταν έχει το χαμηλότερο απόλυτο κόστος παραγωγής για το προϊόν αυτό, γεγονός που της δίνει το πλεονέκτημα έναντι άλλων χωρών να εξαγάγει το προϊόν".*

Η θεωρία του «**απόλυτου πλεονεκτήματος**» στηρίζεται σε μια σειρά από υποθέσεις:

- 1) Η εργασία είναι ο μοναδικός παραγωγικός συντελεστής.
- 2) Η εργασία είναι της ίδιας ποιότητας.
- 3) Δεν υπάρχει κινητικότητα στην εργασία μεταξύ των χωρών, αλλά υπάρχει απόλυτη κινητικότητα μέσα στην ίδια χώρα.
- 4) Υπάρχει πλήρης απασχόληση του συντελεστή εργασία.
- 5) Οι συναρτήσεις παραγωγής του ίδιου αγαθού μεταξύ των χωρών είναι διαφορετικές. Για την εποχή που διατυπώθηκε η θεωρία (1776) αυτή η υπόθεση πρέπει να θεωρείται φυσιολογική γιατί τότε ήταν η αρχή της βιομηχανικής επανάστασης στην Αγγλία και ο παραγωγικός συντελεστής «κεφάλαιο» δεν ήταν αισθητός στην παραγωγική διαδικασία.
- 6) Τα έξοδα παραγωγής είναι σταθερά

Τι σημαίνει όμως ακριβώς και πώς "ερμηνεύεται" ο όρος «**απόλυτο πλεονέκτημα κόστους**»;

Με τον όρο αυτόν εννοούμε το γεγονός ότι μια χώρα (ανάλογα μπορεί να το προσεγγίσει κάποιος και μικροοικονομικά με όρους "επιχείρησης"), λόγω κάποιων ειδικών ικανοτήτων ή συνθηκών, είναι σε θέση να παράγει ένα συγκεκριμένο αγαθό με μικρότερο κόστος (με λιγότερες μονάδες εργασίας) απ' ό,τι μια άλλη χώρα.

*Adam Smith «Μια Έρευνα στη Φύση και τα Αίτια του Πλούτου των Εθνών» (1776)

2.1.2. Συγκριτικό πλεονέκτημα (Comparative Advantage)

Η Θεωρία τού Συγκριτικού πλεονεκτήματος (Comparative Advantage) σχετίζεται με αποφάσεις παραγωγής και κατανομής πόρων.

Πιο συγκεκριμένα, ο Ρικάρντο διαφωνεί με την ιδέα του Άνταμ Σμιθ για το "Απόλυτο Πλεονέκτημα" στο έργο του "*Αρχές της Πολιτικής Οικονομίας και Φορολογίας*", στο οποίο περιγράφει τόσο τη θεωρία του περί κατανομής εργασιακού εισοδήματος, όσο και τη θεωρία του "σχετικού πλεονεκτήματος" στην παραγωγή, θεωρία η οποία υποστηρίζει ότι αυτός που πρέπει να κάνει μια εργασία είναι αυτός ο οποίος έχει τη δυνατότητα να τη φέρει εις πέρας με το μικρότερο "απόλυτο κόστος" σε σχέση σύγκρισης με το κόστος κάποιου άλλου και φέρνει στο προσκήνιο την αντίληψη του "σχετικού κόστους".

Οι προβλέψεις του μακροοικονομικού υποδείγματος του Ricardo για το "συγκριτικό πλεονέκτημα" μας λένε τα εξής:

1. Με τη συμμετοχή τους στο διεθνές εμπόριο οι διάφορες οικονομίες εξειδικεύονται στην παραγωγή των αγαθών στα οποία έχουν συγκριτικό πλεονέκτημα. Το συγκριτικό πλεονέκτημα ορίζεται ως η μεγαλύτερη σχετική παραγωγικότητα της εργασίας μιας χώρας στην παραγωγή ενός αγαθού, σε σχέση με τα υπόλοιπα αγαθά.
2. Η εξειδίκευση στην παραγωγή επιτρέπει σε όλες τις χώρες να διευρύνουν τις καταναλωτικές δυνατότητές τους πέραν των παραγωγικών δυνατοτήτων τους, καθώς επικεντρώνουν την παραγωγή τους στον κλάδο στον οποίο έχουν υψηλότερη παραγωγικότητα της εργασίας. Έτσι, το ελεύθερο εμπόριο οδηγεί σε απόκλιση των παραγωγικών προτύπων των χωρών που μετέχουν σε αυτό, με κάθε χώρα να επικεντρώνεται στον κλάδο στον οποίο έχει συγκριτικό πλεονέκτημα.
3. Η διεύρυνση των καταναλωτικών δυνατοτήτων τους οδηγεί σε αύξηση της ευημερίας όλων των χωρών που συμμετέχουν στο διεθνές εμπόριο.
4. Στο βαθμό που οι προτιμήσεις των καταναλωτών των διαφόρων χωρών δεν έχουν μεγάλες διαφορές, τα καταναλωτικά πρότυπα των χωρών που μετέχουν στο διεθνές εμπόριο συγκλίνουν, καθώς, με ελεύθερο διεθνές εμπόριο, οι καταναλωτές σε όλες τις χώρες αντιμετωπίζουν τις ίδιες σχετικές τιμές των αγαθών.
5. Οι πραγματικοί μισθοί ισούνται με την παραγωγικότητα της εργασίας. Ωστόσο, οι σχετικοί μισθοί δύο χωρών (όπως και οι σχετικές τιμές) προσδιορίζονται μεταξύ των σχετικών παραγωγικοτήτων στους τομείς που εξειδικεύεται η κάθε χώρα. Αυτό δίνει σε κάθε χώρα ένα πλεονέκτημα κόστους στο τομέα στον οποίο εξειδικεύεται.
6. Το απλό υπόδειγμα του Ricardo προβλέπει ακραία εξειδίκευση, με την έννοια ότι τα περισσότερα αγαθά παράγονται είτε στη μία χώρα, είτε στην άλλη. Ωστόσο, ο κανόνας στον πραγματικό κόσμο είναι η σχετική και όχι η απόλυτη εξειδίκευση.

Στο μέτρο που η εξειδίκευση αυξάνει την αποδοτικότητα στην παραγωγή, η αγορά επιτρέπει βελτιώσεις τόσο στη ζήτηση όσο και στην προσφορά.*

*Ricardo: "*Οι Αρχές Πολιτικής Οικονομίας και Φορολογίας*", 1817

2.1.3. Εξειδίκευση και συγκριτικό πλεονέκτημα

Ο Ricardo στο "Οι Αρχές Πολιτικής Οικονομίας και Φορολογίας", 1817, στη θεωρία του συγκριτικού πλεονεκτήματος μας λέει:

"Η εξειδίκευση στην παραγωγή δικαιολογείται ακόμη και αν δεν υπάρχει απόλυτο πλεονέκτημα, αλλά μόνο συγκριτικό πλεονέκτημα.

Δηλαδή, εάν ένας παραγωγός παράγει δυο προϊόντα, **α** και **β** σε κόστος χαμηλότερο από ότι ο μόνος άλλος παραγωγός (στην υπόθεση του Ρικάρντο έχουμε μόνο δύο παραγωγούς), ο πρώτος θα πρέπει να περιοριστεί στην παραγωγή του προϊόντος που έχει συγκριτικό πλεονέκτημα έναντι του άλλου, δηλαδή μεταξύ των δύο προϊόντων, θα διαλέξει να παράγει εκείνο του οποίου το κόστος είναι μικρότερο κλάσμα, του κόστους του άλλου παραγωγού.

Εάν το κόστος του προϊόντος **α** για τον πρώτο παραγωγό είναι το $1/2$ του κόστους που στοιχίζει

στο δεύτερο παραγωγό, ενώ το κόστος του **β** είναι ίσο με τα $3/4$ του κόστους του δεύτερου παραγωγού, τότε ο πρώτος παραγωγός θα πρέπει να εξειδικευθεί στο προϊόν **α**, όπου έχει και το

συγκριτικό πλεονέκτημα.

Κατ' αναλογία, ο δεύτερος παραγωγός έχει συγκριτικό πλεονέκτημα στο προϊόν **β**".

Αντίστοιχα και ανάλογα με την μακροοικονομική προσέγγιση του υποδείγματος του Ricardo για

το "**Συγκριτικό Πλεονέκτημα**", μπορούμε να σκεφτούμε και να "σχηματοποιήσουμε" μεθοδολογικά και την, σε μικροοικονομικό επίπεδο, προσέγγιση της επιχειρηματικής δράσης μιας επιχείρησης στον γεωγραφικό χώρο της, με όρους "**συγκριτικού πλεονεκτήματος**".

2.1.4. Η αρχή του συγκριτικού πλεονεκτήματος του David Ricard

Ο ισχυρισμός του «Απόλυτου Πλεονεκτήματος» του Smith ήταν λογικοφανής και αξιοπρόσεκτος για την εποχή του. Είναι προφανές ότι αν μια χώρα διαθέτει απόλυτο πλεονέκτημα έναντι μιας άλλης χώρας σ' ένα προϊόν και η άλλη χώρα διαθέτει απόλυτο πλεονέκτημα έναντι της πρώτης

σ' ένα άλλο προϊόν, τότε και οι δύο χώρες μπορούν να κερδίσουν με το εμπόριο ανταλλάσσοντας

τα προϊόντα στα οποία διαθέτουν απόλυτο πλεονέκτημα.

Ίσως μάλιστα για την εποχή του Smith, ο μεγαλύτερος όγκος εμπορίου να βασίζονταν ακριβώς σε αυτές τις διαφορές. Τι γίνεται όμως αν μια χώρα είναι πιο παραγωγική από μια άλλη σε όλους τους κλάδους παραγωγής;

Η Ρικαρντιανή θεωρία κατορθώνει να δώσει πιό πειστική απάντηση σε αυτό το ερώτημα.

Ο David Ricardo (1818, 1821) αρχίζει από τη βασική σκέψη του Smith ότι κάθε χώρα θα πρέπει να εξειδικεύεται στην παραγωγή των αγαθών για τα οποία έχει φυσικά ή τεχνικά πλεονεκτήματα και αναπτύσσει το θεωρητικό του μοντέλο για τα οφέλη δύο χωρών από το εμπόριο που στηρίζεται στις παρακάτω υποθέσεις:

- 1) Υπάρχει ένας μόνο συντελεστής παραγωγής, η εργασία, και η αξία των αγαθών καθορίζεται από την ποσότητα εργασίας που αυτά περιέχουν.
- 2) Η εργασία είναι ομοιογενής (της ίδιας ποιότητας) σε όλες τις παραγωγικές διαδικασίες.
- 3) Η ποσότητα εργασίας σε κάθε χώρα είναι δεδομένη και σταθερή.
- 4) Το κόστος παραγωγής είναι σταθερό. (Για να είμαστε πιο ακριβείς, όπως και στην περίπτωση της θεωρίας του απόλυτου πλεονεκτήματος, γίνεται η υπόθεση ότι το εναλλακτικό κόστος ή κόστος ευκαιρίας των αγαθών είναι σταθερό).
- 5) Στο εσωτερικό όλων των χωρών υπάρχει απόλυτη ευχέρεια μετακίνησης του συντελεστή εργασία, ενώ δεν μετακινείται από χώρα σε χώρα. Η μετακίνηση της εργασίας από τη μια παραγωγική διαδικασία σε μια άλλη, όπως και από μια περιοχή χώρας σε μια άλλη της ίδιας χώρας, γίνεται χωρίς κόστος.
- 6) Οι τιμές των αγαθών διαμορφώνονται σύμφωνα με τις δαπάνες που έχουν γίνει για την παραγωγή τους, υπάρχει καθεστώς τέλει ανταγωνισμού.
- 7) Οι συναρτήσεις παραγωγής ενός προϊόντος μεταξύ των χωρών είναι διαφορετικές.

Ο Ricardo χρησιμοποίησε σαν παραδείγματα στην απόδειξή του δύο χώρες, την Αγγλία και την Πορτογαλία, και δύο αγαθά που παρήγαν και οι δύο, το κρασί και το ύφασμα. *

*Νικόλαος Τσουνής "Θεωρία Διεθνούς Εμπορίου"

2.2. ΟΙΚΟΝΟΜΙΕΣ ΚΛΙΜΑΚΑΣ - (Economies of scale)

Παράλληλα με τα “συγκριτικά πλεονεκτήματα” σε επίπεδο μικροοικονομικό για την λειτουργία μιας επιχείρησης ώστε να ικανοποιεί το “οικονομικό αξίωμα” που θα της επιτρέπει την οικονομική βιωσιμότητά της, υπάρχει και ακόμη μία έννοια που απαιτείται η ικανοποίησή της μέσα από διαρκή και χωρίς τέλος προσπάθεια ικανοποίησής της, αφ’ ενός φυσικά για να διασφαλίζει την βιωσιμότητά της επιχείρησης, αλλά αφ’ ετέρου και την ανταγωνιστικότητα της όποιας επιχείρησης στο χρόνο μιας και είναι γνωστή η νομοτελειακά σωρευτική διαδικασία λειτουργίας των νόμων προσφοράς και ζήτησης.

Αυτή είναι η έννοια “οικονομίες κλίμακος” (Economies of scale), την οποία πρέπει να υπηρετούν οι επιχειρήσεις για την εξασφάλιση της βιωσιμότητάς τους στον ανταγωνισμό της αγοράς.

2.2.1. Παρουσίαση της έννοιας Οικονομίες Κλίμακας (Economies of scale) - Αύξουσες και φθίνουσες οικονομίες κλίμακας

Οικονομίες κλίμακας είναι η τάση του μέσου συνολικού κόστους η του μακροχρόνιου να μειώνεται όταν αυξάνεται η ποσότητα της παραγωγής.

Καθώς αυξάνονται οι ποσότητες όλων των χρησιμοποιούμενων παραγωγικών συντελεστών, η ποσότητα του προϊόντος μπορεί να αυξάνεται:

1. κατά το ίδιο ποσοστό, οπότε και θα υπάρχουν **σταθερές** αποδόσεις κλίμακας παραγωγής (constant returns to scale).
2. κατά μεγαλύτερο ποσοστό, οπότε και θα υπάρχουν **αύξουσες** αποδόσεις κλίμακας παραγωγής (increasing returns to scale).
3. κατά μικρότερο ποσοστό οπότε και θα υπάρχουν **φθίνουσες** αποδόσεις κλίμακας παραγωγής (decreasing returns to scale).

Με **σταθερές** αποδόσεις κλίμακας παραγωγής, για να διπλασιαστεί, τριπλασιαστεί, τετραπλασιαστεί κ.ο.κ. η ποσότητα του **προϊόντος** χρειάζεται να διπλασιαστούν, τριπλασιαστούν, τετραπλασιαστούν κ.ο.κ. οι ποσότητες των χρησιμοποιούμενων παραγωγικών συντελεστών.

- Μακροπρόθεσμα μπορεί να παρατηρηθούν Οικονομίες Κλίμακας (Scale economies) στις οποίες το μεταβλητό κόστος παραγωγής μειώνεται καθώς αυξάνεται η ποσότητα παραγωγής και κατά συνέπεια μειώνεται και το μέσο κόστος

- Πιθανοί λόγοι/αιτίες οικονομιών κλίμακας

- Διαχείριση κινδύνου: Δυνατότητα ανάληψης σχεδίων με μεγαλύτερο επιχειρηματικό κίνδυνων

- Διοικητικοί/Οργανωτικοί: Εξειδίκευση της εργασίας και καλύτερη οργάνωση

- Χρηματοοικονομικοί: Δυνατότητα φθηνότερης χρηματοδότησης

- Τεχνικοί: Καλύτερη εκμετάλλευση εξειδικευμένου εξοπλισμού

- Μάρκετινγκ: Καλύτερη προώθηση, διαφήμιση, δυνατότητα για έρευνα αγοράς μεγάλου

- Οι ίδιοι παράγοντες μπορεί να οδηγήσουν σε κάποιες περιπτώσεις και σε αρνητικές οικονομίας κλίμακας (diseconomies of scale)

Στην περίπτωση των **αύξουσών** αποδόσεων κλίμακας παραγωγής, η ποσοστιαία αύξηση των ποσοτήτων των παραγωγικών συντελεστών θα είναι κάθε φορά μικρότερη από την αύξηση της ποσότητας του προϊόντος.

Στην περίπτωση των **φθινουσών αποδόσεων κλίμακας**, για κάθε συγκεκριμένη ποσοστιαία αύξηση του προϊόντος θα απαιτείται μεγαλύτερη ποσοστιαία αύξηση των ποσοτήτων των συντελεστών.

2.2.2. Αύξουσες οικονομίες κλίμακας

Οι λόγοι για τους οποίους είναι δυνατό να δημιουργούνται αύξουσες οικονομίες κλίμακας, στην παραγωγή είναι αρκετοί. Οι κυριότεροι είναι οι ακόλουθοι:

- 1) Καθώς μεγαλώνει η κλίμακα παραγωγής μιας επιχείρησης αυξάνονται οι δυνατότητες για εξειδικευμένη χρησιμοποίηση του **εργατικού δυναμικού**, με αποτέλεσμα να αποδίδουν οι απασχολούμενοι καλύτερα στη δουλειά τους.
- 2) Αυξάνεται επίσης η δυνατότητα χρησιμοποίησης πιο προχωρημένης τεχνολογίας και αυτοματισμού στην παραγωγή.
- 3) Όταν χρησιμοποιούνται αγωγοί, σωλήνες, δεξαμενές και ορισμένα άλλα είδη κεφαλαιουχικού εξοπλισμού, ο διπλασιασμός της διαμέτρου ή των διαστάσεων τους υπερδιπλασιάζει τη δυναμικότητα τους.
- 4) Η τεχνολογικά προηγμένη και πολύπλοκη παραγωγική διαδικασία βασίζεται στη χρησιμοποίηση πολλαπλών μηχανημάτων, το καθένα από τα οποία μπορεί να έχει δυναμικότητα διαφορετικού μεγέθους παραγωγής. Όταν η κλίμακα παραγωγής είναι μικρή, κάποια μηχανήματα θα υπολειμθούν γιατί έχουν μεγαλύτερη δυναμικότητα από εκείνη που χρειάζεται. Με την αύξηση της παραγωγής θα αξιοποιούνται περισσότερο.
- 5) Με την αύξηση του μεγέθους της παραγωγής η επιχείρηση έχει τη δυνατότητα να προσλάβει καλύτερου επιπέδου διευθυντικά στελέχη και ειδικούς συνεργάτες και να έχει και μεγαλύτερη εξειδίκευση στη διεύθυνση των επιμέρους διευθύνσεων και τμημάτων της.

2.2.3. Φθίνουσες οικονομίες κλίμακας

Η κύρια αιτία στην οποία αποδίδεται η δημιουργία φθινουσών αποδόσεων κλίμακας παραγωγής είναι οι δυσκολίες που μπορεί να προκαλεί το μεγάλο μέγεθος της κλίμακας παραγωγής στη διοίκηση της επιχείρησης.

Ενδέχεται να δημιουργούνται δυσκολίες συντονισμού, εποπτείας και ελέγχου, γραφειοκρατίας και επικοινωνίας μεταξύ διευθυντικών στελεχών με αποτέλεσμα την καθυστέρηση στη λήψη και την υλοποίηση αποφάσεων.

Επίσης οι αρνητικές οικονομίες κλίμακας μπορεί να οφείλονται και σε γεωγραφικούς λόγους, όταν για παράδειγμα το πρώτο εργοστάσιο έχει εγκατασταθεί στην καλύτερη δυνατή τοποθεσία, ο τόπος εγκατάστασης ενός δεύτερου εργοστασίου θα έχει αναγκαστικά λιγότερα πλεονεκτήματα.

Το διεθνές εμπόριο μπορεί να είναι αποτέλεσμα όχι συγκριτικών πλεονεκτημάτων, αλλά οικονομιών κλίμακας.

Οι οικονομίες κλίμακας δίνουν στις διάφορες χώρες ένα κίνητρο εξειδίκευσης, ακόμη και αν δεν υπάρχουν συγκριτικά πλεονεκτήματα.

Εσωτερικές οικονομίες κλίμακας είναι ασύμβατες με τον τέλειο ανταγωνισμό.

Εξωτερικές οικονομίες κλίμακας είναι συμβατές με τον τέλειο ανταγωνισμό, αλλά συνεπάγονται ένα ιδιαίτερο ρόλο για την ιστορική εξέλιξη των κλάδων και για τυχαία γεγονότα στον προσδιορισμό της διάρθρωσης του διεθνούς εμπορίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Συνασπισμοί Επιχειρήσεων – Αλληλεξαρτώμενες αποφάσεις

3.1. Συνασπισμοί Επιχειρήσεων

Επειδή ο αριθμός των επιχειρήσεων, λόγω της συσσώρευσης που προκαλείται από τη λειτουργία των νόμων προσφοράς και ζήτησης, γίνεται όλο και μικρότερος σε βάθος χρόνου, κάθε επιχείρηση δρα στρατηγικά για να διαμορφώσει συνθήκες βιωσιμότητας αλλά και ανταγωνιστικότητας τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και μεσοπρόθεσμα, απέναντι σε ανταγωνιστές που έχουν ήδη φτάσει σε επίπεδα πρωταρχικής συσσώρευσης και όχι μόνο βεβαίως αυτές.

Κάθε επιχείρηση γνωρίζει ότι τα Κέρδη δεν εξαρτώνται μόνον από το ύψος της παραγωγής της ίδιας επιχείρησης αλλά και από το ύψος της παραγωγής των υπολοίπων επιχειρήσεων. Πολλές φορές και όχι μόνο από αδυναμία στις σχέσεις ανταγωνιστικότητας μιας εταιρείας με άλλες ομοειδείς, κρίνεται αναγκαία η συνεργασία η και συνάσπιση με άλλες εταιρείες ακόμη για την επιβίωσή της. Καί αυτό παρά το γεγονός ότι στις σύγχρονες κοινωνίες εφαρμόζονται Πολιτικές Προστασίας του Ανταγωνισμού, που έχουν ως σκοπό τον αποκλεισμό των Ολιγοπωλίων από συμπεριφορές οι οποίες μειώνουν τον ανταγωνισμό.

Συμβαίνει διάφορες επιχειρήσεις, κατά κανόνα ομοειδών δραστηριοτήτων, να οδηγούνται σε συνεργασία μεταξύ τους με απώτερο σκοπό τη διασφάλιση της θέσης τους στην αγορά. Στις περιπτώσεις αυτές δημιουργούνται συνασπισμοί τεράστιας οικονομικής ισχύος με συνέπεια σχεδόν να κυριαρχούν στην οικονομική ζωή εντός της ίδιας της χώρας ή και ενίοτε εντός άλλων χωρών.

Πιο αναλυτικά, πρόκειται για αναζήτηση συνεργασιών μεταξύ διαφόρων επιχειρήσεων, με σκοπό να περιοριστούν προβλήματα όπως: **ο ανταγωνισμός, οι οικονομικές δυσχέρειες, η ελλιπής γνώση μιας αγοράς και οι ελλείψεις στο μάνατζμεντ** που μία μεμονωμένη επιχείρηση αντιμετωπίζει.

Σκοπός ουσίας δηλαδή ενός συνασπισμού, είναι **η δημιουργία ενός κοινού μετώπου** έναντι του ανταγωνισμού που υπάρχει σε μία ορισμένη αγορά (**προϊόντος, υπηρεσίας, γεωγραφικής περιοχής**), η συγκέντρωση δηλαδή «συμμαχικών εφεδρειών».

Είναι λοιπόν ένα ιδιαίτερο φαινόμενο καί όχι μόνο της σύγχρονης εποχής, το φαινόμενο όσον αφορά την διεξαγωγή και σύναψη της επιχειρηματικής δραστηριότητας μέσω συμπράξεων καί συνασπισμών των Επιχειρήσεων.

Το φαινόμενο αυτό, κατά βάση οικονομικό, έχει εν τούτοις ποικίλες προεκτάσεις, μια και τόσο η πραγματοποίησή του, όσο και οι συνέπειες του επιβάλλουν ειδική νομική ρύθμιση. Οι συνέπειές του είναι δυνατόν να οδηγήσουν σε συμφωνίες απαράδεκτες, π.χ αντίθετες προς τον νόμο και τα χρηστά ήθη, επικίνδυνες για την ελεύθερη ανάπτυξη της οικονομικής δραστηριότητας, με συνέπειες που ασφαλώς δεν είναι επιθυμητές καί πρέπει να αποκλεισθούν όσο το δυνατόν αποτελεσματικότερα από τον νόμο, για την εύρυθμη λειτουργία του ανταγωνισμού στην αγορά.

Τόσο οι συνασπισμοί - στις απλούστερες, από άποψη τυπικής διαδικασίας, συμφωνίες - όσο και οι κοινοπραξίες, είναι ταυτόσημες θα λέγαμε έννοιες στην ευρύτερη μορφή τους.

3.1.1. Προϋποθέσεις Συνασπισμών

Γνωρίζουμε ότι οι ανταγωνιστικές επιχειρήσεις που ανήκουν στον ίδιο κλάδο παραγωγικής δραστηριότητας διαφέρουν μεταξύ τους ως προς την παραγωγική διαδικασία, το μέγεθος, την πιστοληπτική και πιστοδοτική ικανότητά τους, την ποιότητα των προϊόντων τους κ.α

α) Η ομοιομορφία του προϊόντος

Όσο το προϊόν είναι τυποποιημένο, με λιγότερες ποιοτικές και μορφολογικές παραλλαγές, τόσο η εξεύρεση βάσης κοινής συνεννόησης γίνεται ευκολότερη κατά τις συζητήσεις των συνασπιζόμενων επιχειρήσεων.

β) Το υψηλό ποσοστό συμμετοχής

Ο αποτελεσματικός περιορισμός του ανταγωνισμού που υπάρχει μεταξύ των συνεργαζόμενων επιχειρήσεων και η προσπάθεια κυριαρχίας σε μια δεδομένη αγορά προϋποθέτουν ότι οι συνεργαζόμενοι αντιπροσωπεύουν σημαντικό ποσοστό του όλου δυναμισμού του κλάδου (μερίδιο αγοράς) της οικονομικής δραστηριότητας.

Το ποσοστό αυτό εξαρτάται από πολλούς παράγοντες, όπως ελαστικότητα της ζήτησης του προϊόντος, την ύπαρξη υποκαταστάτων και το βαθμό υποκατάστασης, τη διασπορά ανταγωνιστών και τη δυνατότητα επέκτασης αυτών.

γ) Η εξουδετέρωση ανισοτήτων που υπάρχουν μεταξύ των συνασπιζόμενων.

Οι ανισότητες αυτές αναφέρονται συνήθως στην αρτιότητα του μηχανολογικού εξοπλισμού, την επάρκεια κεφαλαίου κίνησης κ.λ. Αυτές καταλήγουν σε μεγάλη διασπορά κόστους και δυσχεραίνουν πολύ τις συνεννοήσεις, όταν μάλιστα επιδιώκεται ο καθορισμός ενιαίας τιμολογιακής πολιτικής.

3.2.1. Σύνοψη για τις Συνήθεις Προϋποθέσεις Συνασπισμών

(δεν είναι πάντα απαραίτητο να υφίστανται) είναι:

- Σχετική ομοιομορφία του προϊόντος
- Σχετική ομοιομορφία των περιουσιακών στοιχείων
- Υψηλό ποσοστό συμμετοχής των συνεργαζόμενων στην αγορά

3.2.2. Τα αίτια που δημιουργούν αυτούς τους συνασπισμούς

Τα αίτια που δημιουργούν αυτούς τους συνασπισμούς τους και χαρακτηριζόμενους ως “Οικονομικές ενώσεις” (μιάς και σε κάθε περίπτωση: Συνασπισμός = Οικονομική Ένωση), είναι:

- αφενός μεν «αμυντικού» χαρακτήρα, (για κατάπαυση του μεταξύ τους ανταγωνισμού), και
- αφετέρου «επιθετικού» χαρακτήρα, (για κυριαρχία στην αγορά με άσκηση ενιαίας τιμολογιακής πολιτικής).

Κατά συνέπεια, οι Συνασπισμοί επιχειρήσεων μπορεί να έχουν:

– **Αμυντικό** χαρακτήρα με στόχο την καλύτερη εκμετάλλευση των πόρων (μείωση του κόστους), την ορθολογική οργάνωση της παραγωγής, την σταθεροποίηση των τιμών. Εδώ οι επιχειρήσεις, αναγνωρίζοντας τις αδυναμίες και τα τρωτά τους σημεία, επιζητούν συμμαχίες ώστε να ελαχιστοποιήσουν ή να εξουδετερώσουν τις αδυναμίες και τα τρωτά τους σημεία.

– **Επιθετικό** χαρακτήρα με στόχο την κυριαρχία στην αγορά και την εφαρμογή μονοπωλιακού καθεστώτος. Στην προκειμένη περίπτωση, έχουμε μία επιχείρηση, μαζί με άλλες, που έρχεται για να σαρώσει μία αγορά, επιδιώκοντας να ελαχιστοποιήσει ή να μηδενίσει τον ανταγωνισμό, δημιουργώντας ολιγοπωλιακή ή και μονοπωλιακή δομή και να εκτοξεύσει τα κέρδη της στα ύψη.

Στους συνασπισμούς επιθετικού χαρακτήρα παρατηρείται μεσοπρόθεσμα μία επιδιωκόμενη κυριαρχία στην αγορά μέσω της άσκησης και επιβολής **κοινής τιμολογιακής πολιτικής** για συγκεκριμένα είδη ή υπηρεσίες. Οι συνασπισμοί επιθετικού χαρακτήρα συνήθως απαγορεύονται νομοθετικά.

3.2.3. Διακρίσεις συνασπισμών

Τους συνασπισμούς επιχειρήσεων μπορούμε να τους διακρίνουμε σε δύο βασικές κατηγορίες.

α) Από την άποψη του σταδίου της παραγωγικής διαδικασίας,

β) Από την άποψη της τυπικής μορφής τους.

3.2.3.1 α. Διάκριση συνασπισμών από την άποψη του σταδίου της παραγωγικής διαδικασίας.

Στην κατηγορία αυτή ανήκουν:

1. Οι συνασπισμοί επιχειρήσεων οριζόντιας ή παράλληλης συνκέντρωσης.

Αυτή η κατηγορία περιλαμβάνει επιχειρήσεις του ίδιου κλάδου παραγωγής ή του ίδιου παραγωγικού σταδίου (π.χ όλα τα κλωστήρια βάμβακος, όλα τα βυρσοδεψία, όλα τα ναυπηγεία μιας χώρας.)

2. Οι συνασπισμοί επιχειρήσεων κάθετης ή ολοκληρωτικής συνκέντρωσης

Στην κατηγορία αυτή οι συνεργαζόμενες επιχειρήσεις ανήκουν σε διαδοχικά στάδια του κυκλώματος παραγωγής του προϊόντος και ασχολούνται με τη διαδοχική κατεργασία ενός προϊόντος από την αρχική μέχρι την τελική μορφή του έτοιμου προϊόντος (π.χ κλωστήρια, υφαντήρια, συνασπισμοί εξόρυξης βωξίτη, παραγωγής αλουμινίου).

Σκοπός αυτών των συνασπισμών είναι η αύξηση της παραγωγικότητας και η ανεξαρτησία από τρίτους.

3. Οι συνασπισμοί επιχειρήσεων συμπληρωματικής συνκέντρωσης.

Σ'αυτή την κατηγορία δεν έχουμε ούτε κάθετη ούτε οριζόντια συγκέντρωση. Εδώ συγκεντρώνονται επιχειρήσεις που παράγουν προϊόντα που είναι συμπληρωματικά της μιας ή της άλλης επιχείρησης (π.χ ηλεκτρισμού - ηλεκτρικών συσκευών, αλεύρων -ζυμαρικών κλπ).

3.2.3.2. Διάκριση συνασπισμών από την άποψη της τυπικής μορφής.

Στην κατηγορία αυτή ανήκουν:

1. Οι άτυποι ή αφανείς ή μυστικοί συνασπισμοί.

Είναι εκείνοι που συνιστώνται με απλές προφορικές συμφωνίες, οι οποίες συνάπτονται μεταξύ ομοειδών συμβαλλόμενων επιχειρήσεων. Χαρακτηριστικό γνώρισμα αυτών των συμφωνιών είναι η προφορική υπόσχεση συνεργασίας.

2. Οι τυπικοί ή φανεροί συνασπισμοί.

Είναι εκείνοι οι οποίοι συνιστώνται βάσει συμφωνιών που συνάπτονται κατά ένα ορισμένο τύπο.

Υπάρχουν διάφορα είδη τυπικών ή φανερών συνασπισμών, όπως:

- συνασπισμοί πρόσκαιρης και χαλαρής δέσμευσης,
- συνασπισμοί μόνιμης και σταθερής δέσμευσης
- συνασπισμοί που αποτελούν συγχώνευση επιχειρήσεων σε μια νέα επιχείρηση.

Οι κυριότεροι από αυτούς τους συνασπισμούς, είναι οι κοινοπραξίες, οι κερδοσκοπικές συμπράξεις, τα καρτέλ, τα κονσέρν, και τα τραστ, κλπ.

Ένας συνασπισμός τέτοιων επιχειρήσεων προκύπτει με ένωση (συγχώνευση) περισσότερων της μιας επιχειρήσεων με στόχο τη χρηματοοικονομική τους βελτίωση.

Έτσι ανάλογα με την παραγωγική διάταξη που αναπτύσσουν, (στη συνέχεια οι συνασπισμένες επιχειρήσεις), ο συνασπισμός διακρίνεται:

1. Συνασπισμός οριζόντιας ή παράλληλης διάταξης. Στη περίπτωση αυτή οι συνασπισμένες επιχειρήσεις συνεχίζουν κανονικά την παραγωγή τους.
2. Συνασπισμός κάθετης διάταξης. Στη περίπτωση αυτή οι επιχειρήσεις συνδέονται μεταξύ τους οργανικά (δηλαδή στη παραγωγή των αγαθών), η καθεμιά σε ένα στάδιο παραγωγής, έτσι ώστε να προκύπτει το τελικό προϊόν μέσα από τον ίδιο τον συνασπισμό, και
3. Συνασπισμός συμπληρωματικός. Στη περίπτωση αυτή οι συνασπισμένες επιχειρήσεις δεν είναι ομοειδείς και ουδεμία παραγωγική ομοιότητα έχουν πλην όμως η μία βοηθά το έργο της άλλης, λ.χ. η ένωση μιας ξενοδοχειακής εταιρείας με μία συγκοινωνιακή για τη μεταφορά των πελατών της πρώτης, αποτελεί ένα απλό παράδειγμα συμπληρωματικού συνασπισμού.

3.3. Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα Συνασπισμών Επιχειρήσεων

Για τους συνασπισμούς επιχειρήσεων μπορούμε να ξεχωρίσουμε πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα τόσο σε μικροοικονομικό επίπεδο (για τις ίδιες τις επιχειρήσεις) όσο και σε μακροοικονομικό (για τις κοινωνίες μέσα στις οποίες αυτές δραστηριοποιούνται).

Τα πλεονεκτήματα των παντός τύπου **Συνασπισμών Επιχειρήσεων-Οικονομικών Ενώσεων**, διακρίνονται σε επιχειρηματικά και σε κοινωνικοοικονομικά.

3.3.1. Επιχειρηματικά πλεονεκτήματα

1. Άμεση κατάπαυση του εξαντλητικού ανταγωνισμού μεταξύ των συνασπισμένων ομοειδών επιχειρήσεων.
2. Ποιοτική βελτίωση των παραγομένων προϊόντων
3. Μείωση εξόδων (κόστους) παραγωγής, λόγω της επίτευξης μαζικής παραγωγής.
4. Μείωση γενικών διοικητικών εξόδων.

3.3.2. Κοινωνικοοικονομικά πλεονεκτήματα

1. Ευνοϊκή επίδραση στις εξαγωγές, λόγω της μείωσης του κόστους παραγωγής.
2. Ανακούφιση της κατανάλωσης από τις επιμέρους διαφημίσεις, έξοδα δημοσιότητας κλπ.
3. Εξασφάλιση μακροβιότερης απασχόλησης του εργατοτεχνικού προσωπικού.
4. Σταθερότερη και καλύτερη αμοιβή του προσωπικού.

3.3.3. Τα Μειονεκτήματα των Συνασπισμών Επιχειρήσεων-Οικονομικών Ενώσεων

Τα Μειονεκτήματα των Συνασπισμών Επιχειρήσεων-Οικονομικών Ενώσεων διακρίνονται επίσης σε:

α) επιχειρηματικά και

β) κοινωνικοοικονομικά.

3.3.3.1. Επιχειρηματικά μειονεκτήματα

Το μόνο μειονέκτημα επιχειρηματικής φύσης που μπορεί να εμφανισθεί σε ένα συνασπισμό επιχειρήσεων, είναι η αύξηση των γενικών εξόδων σε περίπτωση υπέρμετρης και χωρίς σχεδιασμό επέκτασης του ανταγωνισμού των συνασπισμένων επιχειρήσεων.

3.3.3.2. Κοινωνικοοικονομικά μειονεκτήματα

Αυτά είναι και τα σοβαρότερα αρνητικά των ενδεχόμενων συνεπειών των συνασπισμών για την πλευρά των καταναλωτών, που επέρχονται μέσα σε μια κοινωνία και τα οποία και συνοψίζονται σε:

1. Μονοπώληση του είδους του παραγόμενου αγαθού ή υπηρεσίας, και η κατά βούληση αύξηση της τιμής του, ειδικότερα όταν αυτό τυγχάνει μικρής ελαστικής ζήτησης.
2. Εξόντωση άλλων μη συνασπισμένων ομοειδών επιχειρήσεων, που εκ των πραγμάτων καθίστανται “μικρότερες” ανταγωνιστικά λόγω των οικονομικών κλίμακος των συνασπισθέντων.
3. Δημιουργία αντιοικονομικών μονοπωλίων που επιφέρουν οικονομική καταπίεση στους εργαζόμενους που αποζούν κυρίως από την εργασία τους και την αμοιβή της.

3.4. Αντιμετώπιση των μειονεκτημάτων των Συνασπισμών Επιχειρήσεων-(Οικονομικών Ενώσεων)

Τα σοβαρά μειονεκτήματα των Συνασπισμών Επιχειρήσεων-Οικονομικών Ενώσεων αντιμετωπίζονται κυρίως με τους ακόλουθους τρόπους:

1. Επέμβαση του κράτους, (κρατικός παρεμβατισμός), που θέτει νομοθετικούς φραγμούς προς περιορισμό της κερδοσκοπίας.
2. Κατάλληλη διαμόρφωση ή ενίσχυση της υφιστάμενης νομοθεσίας περί “ελεύθερου ανταγωνισμού”.
3. Ενθάρρυνση (από την Πολιτεία με κατάλληλες πολιτικές) για δημιουργία νέων επιχειρήσεων, ή νέων ανταγωνιστικών συνασπισμών επιχειρήσεων.
4. Ανάπτυξη κατάλληλης ενημέρωσης και συμπεριφοράς των καταναλωτών, κυρίως από τους φορείς προστασίας καταναλωτών.

3.5. Τύποι συνασπισμού:

- Συμφωνία κυρίων (Gentlemen agreement)
- Κοινοπραξίες (Pools)
- Ενώσεις συμφερόντων (Community of interest)
- Κονσέρν (Concern)
- Εταιρείες συμμετοχών ή διαχείρισης κεφαλαίων (holding companies)
- Κερδοσκοπικές συμπράξεις (Corners-Rings)
- Καρτέλ (Cartel)
- Τραστ (Trust)
- Συνεργασίες Επιχειρήσεων – το Franchising (δικαιόχρηση)

3.5.1. Συμφωνία κυρίων (Gentlemen agreement)

- Προφορική συμφωνία που στηρίζεται στην καλή πίστη των συνεργαζόμενων
- Χαλαρή συνήθως δέσμευση
- Συναντάται κυρίως στις Αγγλοσαξωνικές χώρες

3.5.2. Οι συμφωνίες κυρίων (gentlemen agreements)

Είναι Χαλαρές και όχι συνήθως γραπτές συμφωνίες μεταξύ δύο ή περισσότερων επιχειρήσεων του ίδιου κλάδου σε μία γεωγραφική περιοχή. Συμφωνούνται, με βάση το εθιμικό δίκαιο, όλα όσα από κοινού έχουν αποφασιστεί να δεσμεύουν ηθικά τις συμβαλλόμενες πλευρές (ύψος τιμής, περιοχή, ακτίνα δράσης).

3.5.3. Κοινοπραξίες (Pools)

Οι κοινοπραξίες (pools) είναι ενώσεις φυσικών και νομικών προσώπων για την επίτευξη ενός κοινού σκοπού.

Αυτός επιδιώκεται συχνά μέσω συμφωνιών των επιχειρήσεων για κατάργηση του μεταξύ τους ανταγωνισμού, για **σύμπραξη** με σκοπό τη **μείωση του κόστους παραγωγής** μέσω κοινής γραμμής δράσης έναντι των προμηθευτών και μείωση του κόστους προμήθειας πρώτων υλών.

Μία σύγχρονη έκφραση της κοινοπραξίας αποτελεί η **στρατηγική επιχειρησιακή συμμαχία (strategic business alliances, SBAs)** και αναφέρεται σε συνεργασίες, η διάρκεια και οι όροι των οποίων καθορίζονται με συμβόλαιο.

Κοινοπραξία καλείται η από κοινού σύμπραξη περισσότερων φυσικών ή νομικών προσώπων με σκοπό την επίτευξη ορισμένου κοινού σκοπού (κατά κανόνα κερδοσκοπικού).

Γενικά, μπορεί να λεχθεί, ότι η κοινοπραξία αποτελεί ένα μάλλον χαλαρό δεσμό επιχειρηματικής δραστηριότητας και οπωσδήποτε άτυπο. Καθένα από τα μετέχοντα σ' αυτήν πρόσωπα (φυσικά ή νομικά) διατηρεί την αυτοτέλεια αυτού και τη νομική προσωπικότητά του. Απλώς κατά την επιδίωξη του κοινού σκοπού, τα μέλη της κοινοπραξίας

συντονίζουν τις ενέργειές τους για την επίτευξη καλύτερου οικονομικού αποτελέσματος. Οι κοινοπραξίες υπάρχουν και λειτουργούν όταν γίνει πραγματικότητα ο επιδιωκόμενος σκοπός για τον οποίο καταρτίστηκαν. Αντίθετα, διαλύονται αυτόματα εφόσον δεν πετύχουν τον επιδιωκόμενο σκοπό.

Αυτές οι συμπράξεις ομοειδών επιχειρήσεων επιδιώκουν να καταργήσουν τον μεταξύ τους ανταγωνισμό και να αυξήσουν τα κέρδη τους.

Πολλές φορές, τη δημιουργία μιας κοινοπραξίας υπαγορεύει το μέγεθος του έργου, που είναι πολύ μεγάλο και δύσκολο για να αναληφθεί από ένα μόνο φορέα. Αυτό το φαινόμενο συναντάται, κυρίως, κατά την ανάληψη και εκτέλεση των μεγάλων δημοσίων έργων.

Τέτοιες είναι οι μορφές κοινοπρακτικής δράσεως ορισμένων παραγωγικών μονάδων, όπως κοινοπραξίες πετρελαιοειδών, ελαιοπαραγωγών, παραγωγής εκρηκτικών κ.λ.π.

Σ'αυτήν την κατηγορία υπάγονται και οι συμπράξεις τραπεζών ή ομίλων κεφαλαιούχων (τα γνωστά ως "συνδικάτα").

Όχι σπάνια, οι κοινοπραξίες ιδρύονται αναγκαστικά από το νόμο για την καλύτερη εξυπηρέτηση ευρύτερων κοινωνικών αναγκών (π.χ. κοινοπραξίες μεταφορικών μέσων, κοινοπραξίες συνεκμεταλλεύσεως γεωργικών ή αλιευτικών εγκαταστάσεων κ.ο.κ).

Οι κοινοπραξίες καταρτίζονται με ιδιωτικά ή συμβολαιογραφικά έγγραφα. Στη χώρα μας η κοινοπραξία είναι ιδιότυπη επιχειρηματική δραστηριότητα, που δεν αντιμετωπίζεται ευθέως από τη νομοθεσία. Δεν υπάρχει διάταξη στον Εμπορικό Δίκαιο, που να αναφέρεται στην κοινοπραξία ή να ρυθμίζει, κατά οποιοδήποτε τρόπο, τις σχέσεις των μελών της.

Από πλευράς Αστικού Κώδικα, μπορεί να λεχθεί, ότι ιδιάζουσας μορφής κοινοπραξία υπάρχει κάθε φορά που κάποιο εμπράγματο δικαίωμα ανήκει σε περισσότερα πρόσωπα αδιαιρέτως κατά τύχην και όχι βάσει ιδιαίτερης μεταξύ τους συμβάσεως.

Σύνοψη για τις κοινοπραξίες:

- Συνασπισμός ομοειδών επιχειρήσεων που καταρτίζεται εγγράφως
- Στοχεύουν στην αύξηση της διαπραγματευτικής ισχύος των συνεργαζόμενων έναντι των προμηθευτών και τη μείωση του κόστους προμήθειας πρώτων υλών και βασικών υλικών
- Διαλύονται όταν δεν πληρούνται οι δεσμευτικοί όροι ή δεν πετυχαίνουν τους αντικειμενικούς σκοπούς

3.5.4. Ενώσεις συμφερόντων (Community of Interest / Profit Pool)

- Συμπράξεις διανομής κερδών μεταξύ επιχειρήσεων
- Οι επιχειρήσεις διατηρούν την διοικητική/οικονομική τους αυτοτέλεια, ακολουθούν όμως κοινή επιχειρηματική πολιτική
- Η διανομή των κερδών γίνεται συνήθως με βάση τον κύκλο εργασιών ή την αποδοτικότητα κάθε επιχείρησης

3.5.5. Κερδοσκοπικές συμπράξεις (Corners-Rings)

Συνιστώνται κυρίως μεταξύ των εμπόρων, μεσιτών, χρηματιστών ή ιδιωτών, με σκοπό να πραγματοποιήσουν ορισμένες κερδοσκοπικές ενέργειες (π.χ. να αγοράσουν μεγάλες ποσότητες μήλων ή πατάτας) και να δημιουργηθεί έτσι μια τεχνητή περιορισμένη προσφορά (π.χ πατάτας) στην αγορά, για να σχηματισθεί υψηλή τιμή στο προϊόν της σύμπραξης. Είναι κερδοσκοπικά τεχνάσματα, προσωρινού όμως χαρακτήρα.

Τα Corners – Rings συνοψίζοντας είναι:

- Συνασπισμοί που στοχεύουν στην δημιουργία τεχνητής έλλειψης προϊόντων από την αγορά μέσω της αγοράς μεγάλων ποσοτήτων, οι οποίες μεταπωλούνται μετέπειτα σε υψηλό τίμημα
- Σχηματίζονται συνήθως από εμπόρους, χρηματιστές και ιδιώτες
- Συχνά στοχεύουν και στο να πετάξουν από την αγορά ανταγωνιστές τους, “στριμώχνοντάς” τους στην γωνία (Corner).

3.5.6. Κονσέρν (Concern/Konzern)

Πρόκειται περί ενώσεων επιχειρήσεων, που **διατηρούν** μέσα στην ένωση **τη νομική τους αυτοτέλεια**, ωστόσο όμως, υπάγονται σε ένα νέο και ιδιαίτερο σχήμα συνεργατικής οικονομικής πολιτικής δράσης και διοίκησης (**παραδείγματα: οι εταιρείες διαχείρισης χαρτοφυλακίου, ανταλλαγής μετοχών**).

Συνήθως σε Κονσέρν συνασπίζονται εταιρείες συμμετοχών ή διαχείρισης κεφαλαίων (holding companies):

Οι επιχειρήσεις που συμμετέχουν εδώ δηλαδή, ανήκουν σε ένα όμιλο-ομάδα “διαφορετικών” εταιρειών, στον οποίο όμιλο η διοίκηση όλων των εταιρειών που τον αποτελούν, έχει ανατεθεί σε μία εταιρεία, **την εταιρεία διαχείρισης κεφαλαίων (holding)**, για να ασκείται περισσότερο αποτελεσματικά και συντονισμένα.

Το **κονσέρν** δηλαδή, μπορεί να είναι ένωση επιχειρήσεων τόσο σε οριζόντια όσο και σε κάθετη διάταξη, η οποία μπορεί να διατηρεί τη νομική αυτοτέλεια των συνενούμενων επιχειρήσεων, αλλά οι επιχειρήσεις που συνενώνονται συναποτελούν μια οικονομική ενότητα που συνεπάγεται και ενότητα διοίκησης.

Δηλαδή ενώ κατά τη συνένωση διατηρούν τη νομική τους υπόσταση, χάνουν κατά ένα μέρος την οικονομική τους αυτοτέλεια και τη διοικητική τους αυθυπαρξία.

Εδώ η ένωση των επιχειρήσεων είναι συμπαγής, διότι οι συνενούμενες επιχειρήσεις μέσω της ανταλλαγής των μετοχών τους δεσμεύουν αμοιβαία ένα μέρος του κεφαλαίου τους. Αναγκαία λοιπόν προϋπόθεση για να υπάρξει κονσέρν είναι η συνένωση των επιχειρήσεων που έχουν τη μορφή ανώνυμης εταιρίας.

Δηλαδή είναι κατά κανόνα:

- Συνασπισμοί επιχειρήσεων υπό ενιαία διοίκηση που ασκείται από μία (την) ελέγχουσα εταιρεία
- Μπορεί να είναι οριζόντιας ή κάθετης διάταξης
- Οι επιχειρήσεις διατηρούν την νομική τους υπόσταση αλλά περιορίζεται η διοικητική/οικονομική τους αυτοτέλεια
- Ισχυροί δεσμοί μεταξύ τους λόγω οικονομικής δέσμευσης

3.5.6.1. Είδη Κονσέρν (Concern/Konzern):

α) Οργανικά Κονσέρν (Concern/Konzern).

Όσα περιλαμβάνουν ομοειδείς επιχειρήσεις που ανήκουν σε διαδοχικά στάδια του κύκλου παραγωγής και της διάθεσης των αγαθών. Επιχειρήσεις συγγενών παραγωγικών κλάδων

β) Ανόργανα Κονσέρν (Concern/Konzern) (ή κεφαλαίου). Επιχειρήσεις διαφορετικών κλάδων

(Μη ομοειδείς επιχειρήσεις). Όσα περιλαμβάνουν επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε διαφορετικούς οικονομικούς κλάδους.

β1) Εταιρίες Επένδυσης Κεφαλαίου.

Το επενδύουν σε επιχειρήσεις με διαφορετική πιθανότητα κέρδους.
Σκοπός: μέση σταθερή απόδοση κεφαλαίου > τρέχοντος επιτοκίου.

β2) Εταιρίες Χαρτοφυλακίου (Εταιρείες Holding)

Έχουν τη μορφή ΑΕ.
Ενεργητικό = μετοχές και αξιόγραφα άλλων επιχειρήσεων.

Στόχοι:

το υψηλότερο δυνατό κέρδος μέσω ελέγχου των επιχειρήσεων, αύξησης παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας ελεγχόμενων επιχειρήσεων, περιορισμός του μεταξύ τους ανταγωνισμού, επιβολή μονοπωλίου στην αγορά.

3.5.6.2. Κονσέρν διαφοροποιημένα ανάλογα με την δραστηριότητά τους

Συγκεκριμένα συναντάμε ως κονσέρν εταιρείες που χαρακτηρίζονται ως:

α) Κονσέρν αμοιβαίας συμμετοχής κεφαλαίων που συγκροτούνται με την ανταλλαγή μετοχών.

Δηλαδή:

- Αμοιβαίας συμμετοχής κεφαλαίων
- Εταιρείες επένδυσης κεφαλαίων
- Εταιρείες Holding

β) Κονσέρν κεφαλαιακής ηγεσίας, στα οποία η ηγέτιδα επιχείρηση διαθέτει την πλειοψηφία του μετοχικού κεφαλαίου των εξαρτημένων επιχειρήσεων.

Δηλαδή:

- Κεφαλαιακής ηγεσίας
- Εταιρείες επένδυσης κεφαλαίων
- Εταιρείες Holding

γ) Τραστ - κονσέρν, στα οποία οι επιχειρήσεις που συγκεντρώνονται, μεταβιβάζουν στην ηγέτιδα επιχείρηση ολόκληρο το μετοχικό τους κεφάλαιο, διατηρώντας όμως τη νομική τους αυτοτέλεια.

- Κεφαλαιακής ηγεσίας
- Εταιρείες επένδυσης κεφαλαίων
- Εταιρείες Holding

3.5.7. Καρτέλ (Cartel)

- Συμβατική δέσμευση **ομοειδών** επιχειρήσεων που διατηρούν την νομική, διοικητική και οικονομική τους αυτοτέλεια
- Στόχος η εξουδετέρωση του ανταγωνισμού σε ολιγοπωλιακές συνήθως αγορές
- Δημιουργούνται βάσει **γραπτών** συμφωνιών που μπορεί να είναι αφανείς ή εμφανείς

3.5.7.1. Βασικοί τύποι καρτέλ

- Εθνικά, Περιφερειακά ή Διεθνή (π.χ. ΟΠΕΧ/ΟΡΕΚ)
- Ελεύθερα ή Αναγκαστικά (με εντολή της κυβέρνησης συνήθως σε συνθήκες κρίσης)
- Χαλαρά ή Ισχυρά
- Ρύθμισης εφοδιασμού
- Ρύθμισης προσφοράς

3.5.7.2. Διαφοροποιήσεις Καρτέλ ανάλογα με την δραστηριότητά τους

- Όρων πωλήσεων (συνήθως για τρόπο και χρόνο, όχι τιμή)
- Κοινής οργάνωσης πωλήσεων
- Περιορισμού παραγωγής (έτσι ώστε να αποφευχθεί η υπερπροσφορά)
- Γεωγραφικού καταμερισμού αγορών
- Καθορισμού τιμών
- Τα καρτέλ θεωρούνται γενικώς ασταθή και περιορισμένης διάρκειας γιατί είναι δύσκολο να συντρέχουν όλες οι προϋποθέσεις επιτυχίας (κοινές ανάγκες, επιδιώξεις, προβλήματα και αγορές, ανελαστική ζήτηση)
- Τα ιδιωτικά καρτέλ διώκονται συχνά νομικά

3.5.7.3. Σύνοψη χαρακτηριστικών των Καρτέλ:

Τα καρτέλ (cartel) είναι γραπτή συμφωνία μεταξύ μεγάλων επιχειρήσεων του ίδιου κλάδου που δραστηριοποιούνται στην ίδια αγορά τοπική / εθνική / διεθνή, με σκοπό την αποφυγή του ανταγωνισμού μεταξύ τους και την εξάλειψη των συνεπακόλουθων συνεπειών του στην κερδοφορία τους.

Μέσω του καρτέλ αποφασίζουν να αποδεχθούν μία **κοινή και ενιαία τιμή** για το παρόμοιο προϊόν ή υπηρεσία που η καθεμιά προσφέρει, αλλά οι συμφωνίες είναι δυνατόν να αφορούν και τις ποσότητες, ποιότητες ή ποικιλίες των προϊόντων ή ακόμη και τα τμήματα της αγοράς που θα διατίθενται (γεωγραφική δραστηριοποίηση κάθε καρτελικής εταιρείας).

Ο σχηματισμός καρτέλ είναι **παράνομος**, καθώς το Δίκαιο ανταγωνισμού τον απαγορεύει. Η δημιουργία "**καρτέλ**" πολλές φορές προκαλεί την αθέμιτη χειραγώγηση της λεγόμενης "ελεύθερης αγοράς", με επακόλουθο αφενός τη δυσφήμιση του ίδιου του καρτέλ, αφετέρου και τον κίνδυνο, για την προστασία των ασθενέστερων οικονομικών τάξεων, του κρατικού κεντρικού παρεμβατισμού, σε βάρος του καρτέλ, ειδικότερα όταν διαπιστωθεί ψεύτικος συναγωνισμός ή ανταγωνισμός.

Δεν θα πρέπει όμως να προκαλεί εντύπωση το γεγονός να συμβαίνει ακριβώς το αντίθετο. Δηλαδή ο κρατικός παρεμβατισμός να υποχρεώσει μεγάλες ομοειδείς επιχειρήσεις να συμπράξουν σε δημιουργία καρτέλ.

Αυτό βεβαίως συμβαίνει συνήθως σε αγορές χωρίς ανταγωνισμό, π.χ. σε αγορές ολοκληρωτικών καθεστώτων ή σε αγορές που βρίσκονται υπό εξαιρετικές καταστάσεις ανάγκης (π.χ. επιστράτευση, καταστάσεις καταστροφών, κ.λπ.).

Γενικά οι συνασπιζόμενες επιχειρήσεις των καρτέλ, είναι μεγάλες επιχειρήσεις που δεσμεύονται μεταξύ τους για κάποιο χρονικό διάστημα, συνήθως μεγαλύτερο της δεκαετίας, με διάφορους όρους με συμβάσεις, διατηρώντας όμως την νομική τους υπόσταση και την διοικητική τους αυτοτέλεια και ανεξαρτησία.

Η σύμβαση αυτή συνήθως προβλέπει πολύ υψηλή ποινική ρήτρα κατά μεγάλο ποσοστό ιδιοκτησίας που καταπίπτει σε βάρος εκείνης της συμβαλλόμενης επιχείρησης που τυχόν δεν θα συμμορφωνόταν ή θα αθετούσε το περιεχόμενο της συμφωνίας.

Η συμφωνία αυτή μπορεί να αφορά είτε κάποιο καθορισμό ποσότητας παραγωγής μιας εκάστης των συμβαλλομένων ή στον καθορισμό ενιαίας ποιότητας ή ορισμένης ποικιλίας, κ.λπ.

Συνοψίζοντας λοιπόν, πρόκειται για:

- α) Σύμπραξη ομοειδών επιχειρήσεων οριζόντιας και παράλληλης διάταξης.
- β) Γραπτή συμφωνία με ιδιωτικό συμφωνητικό ή δημόσιο έγγραφο.
- γ) Διατηρούν οικονομική, διοικητική, αλλά κυρίως νομική αυτοτέλεια.
- δ) Κοινή επιχειρηματική συμπεριφορά και πολιτική (διατήρηση τιμών αγοράς και πώλησης προϊόντων, ορισμός ποσοτήτων παραγωγής, όροι πληρωμών, κλπ.)
- ε) Κατάργηση μεταξύ τους διαφορών και ανταγωνισμού.
- ς) Επιβολή μονοπωλιακής πολιτικής στην αγορά.

3.5.7.4. Κριτήρια Κατηγοριοποίησης τών Καρτέλ

Τα Καρτέλ γενικά διακρίνονται με τρία βασικά κριτήρια:

- α) κατά την έκταση δράσης,
- β) κατά το αίτιο της σύμπραξης και
- γ) κατά το περιεχόμενο της δράσης τους.

1. Κατά την έκταση δράσης:

αυτά διακρίνονται σε "εθνικά καρτέλ" και "πολυεθνικά" ή "διεθνή καρτέλ".

2. Κατά το αίτιο σύμπραξης:

διακρίνονται σε "ελεύθερα καρτέλ" ή σε "αναγκαστικά καρτέλ", όπου τα μεν πρώτα συγκροτούνται με ελεύθερη συμφωνία, τα δε δεύτερα κατόπιν κρατικού παρεμβατισμού ή κατόπιν έκτακτης κρατικής επιταγής.

3. Τέλος κατά το περιεχόμενο τη δράσης τα Καρτέλ διακρίνονται όπως έχουμε πεί σε "καρτέλ προσφοράς" και σε "καρτέλ ζήτησης".

Τα μεν πρώτα αποβλέπουν σε ρύθμιση των σχέσεων που αφορούν τη προσφορά ειδών των συνασπιζομένων επιχειρήσεων, τα δε δεύτερα αποσκοπούν στη κατάπαυση του μεταξύ τους αναπτυσσόμενου ανταγωνισμού προκειμένου έτσι απρόσκοπτα να κερδοσκοπούν οι εταιρείες που τα απαρτίζουν.

Μετά και από τα παραπάνω, η άποψη που εκφράζεται ότι με βάση την “θεωρία των παιγνίων” κατά τα σύγχρονα “οικονομικά” που λένε και ισχυρίζονται κάποιοι ότι, η διατήρηση της συνεργασίας σε ένα καρτέλ δεν είναι εύκολη, καθώς κάθε μέλος έχει συμφέρον να αποκλίνει από την συμφωνημένη συμπεριφορά (να ρίξει τις τιμές π.χ. και να λάβει μεγαλύτερο μέρος της πελατείας) δεν ισχύει για τα Καρτέλ που συμπράττουν σε βάθος χρόνου με υψηλές ρήτρες για μακροπρόθεσμο ασφαλές κέρδος. Η καρτελική ράντα, σε βάθος χρόνου όπως θα δούμε πιο κάτω, συμβάλει περισσότερο στην “φυγόκεντρο” διάλυση του καρτέλ, από ότι οι ρήτρες μπορούν να το διατηρήσουν “εν ζωή”.

3.5.7.5. Καρτελική Ράντα (πρόσοδος)

Καρτελική ράντα ονομάζεται το πλεονέκτημα του ποσοστιαίου κέρδους, που καρπούται η με ευνοϊκότερους όρους κόστους λειτουργούσα επιχείρηση εντός του καρτέλ, σε σχέση με την συνασπιζόμενη επιχείρηση εντός του καρτέλ, που λειτουργεί με επαχθέστερους όρους κόστους.

Η καρτελική ράντα που προκύπτει, για την με ευνοϊκότερους όρους κόστους λειτουργίας καρτελική επιχείρηση ακριβώς, είναι και το επιχείρημα για πολλούς οικονομολόγους, για την μη μακροπρόθεσμη δυνατότητα λειτουργίας ενός καρτέλ, μιας και σε βάθος χρόνου, η “κυρίαρχη” με όρους ευνοϊκότερου κόστους παραγωγής επιχείρηση, θα “επωφεληθεί” από το ισχυρό της θέσης της σε βάρος της με επαχθέστερους όρους κόστους λειτουργίας, επιχείρησης.*

3.5.7.6. Παραδείγματα Καρτέλ

Από τα πιο επιτυχημένα “διεθνή”, “ελεύθερα” καρτέλ “προσφοράς” στην ιστορία είναι ο ΟΠΕΚ, ο σύνδεσμος των πετρελαιοπαραγωγών χωρών που με ηγέτιδα την Σαουδική Αραβία συγκεντρώνει περίπου το 40% της παγκόσμιας παραγωγής και το 70% των γνωστών αποθεμάτων πετρελαίου.

Μεγάλες πετρελαιοπαραγωγές Χώρες όπως η Ρωσία και το Μεξικό, δεν ανήκουν στον ΟΠΕΚ και συχνά αντιτίθενται στις κινήσεις του, καθώς και ότι παρά τον εκτεταμένο έλεγχο του στην ποσότητα παραγωγής πετρελαίου, ο ΟΠΕΚ δεν κατάφερε να διατηρήσει μακροπρόθεσμα την τιμή του πετρελαίου στα υψηλά επίπεδα που κατάφερε να την εκτινάξει αρχικά, επαληθεύοντας εν μέρει μόνο όμως, τις θεωρητικές υποθέσεις για την μακροπρόθεσμη απόδοση των καρτέλ.

* Σημειώσεις Φώτη Τσιφοπανόπουλου

ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας

3.5.8. Τραστ (Trust)

Τα τραστ (trust) είναι συγχωνεύσεις πολλών επιχειρήσεων σε μία μεγάλη, την ονομαζόμενη και επιχείρηση τραστ, με σκοπό να ισχυροποιηθεί περισσότερο η μεγάλη επιχείρηση και να επιβληθεί στις αγορές.

Τα τραστ λοιπόν, προέρχονται από συγχώνευση υφισταμένων ήδη επιχειρήσεων που τελούν είτε υπό οριζόντια, είτε υπό κάθετη διάταξη μεταξύ τους, είτε ακόμη και με συμπληρωματική.

Μέσω της διαδικασίας του τραστ, **οι συγχωνευόμενες επιχειρήσεις χάνουν πλήρως τη διοικητική και οικονομική τους αυτοτέλεια** και στην ουσία προσυπογράφουν, ώστε το σύνολο των δικαιωμάτων και υποχρεώσεών τους να μεταφερθούν στη νέα μεγάλη επιχείρηση, της οποίας αποτελούν μέρος.

Κύριο χαρακτηριστικό λοιπόν του τραστ, είναι ότι οι συγχωνευόμενες επιχειρήσεις χάνουν την αυτοτέλειά τους (νομική ύπαρξή τους), καθώς και την αυτόνομη διοίκησή τους.

Έτσι τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις αυτών μεταφέρονται στη προκύπτουσα νέα επιχείρηση λεγόμενη τραστ.

Συνηθέστερα η συγχώνευση των επιχειρήσεων μέχρι να δημιουργηθεί το τραστ γίνεται είτε σταδιακά, είτε σε μία και μοναδική φάση. Απώτερος στόχος των συγχωνευομένων είναι πάντα η απόκτηση προνομιακής θέσης στην αγορά και στον διεθνή ανταγωνισμό.

Αυτό επιχειρείται καταργώντας τον μεταξύ αυτών ανταγωνισμό υπό μία εν δυνάμει εταιρεία που θα παρουσιάζει ορθολογικότερη οργάνωση, κοινό σχεδιασμό ανάπτυξης και δυναμικό, καταργώντας τις περιττές και παρασιτικές δαπάνες των συγχωνευομένων, βελτιώνοντας έτσι το παραγωγικό αγαθό και σταθεροποιώντας την τιμή του.

Αναλυτικότερα πρόκειται για:

Συγχωνεύσεις ορισμένου αριθμού μεγάλων επιχειρήσεων οριζόντιας ή κάθετης διάταξης. Αυτές χάνουν διοικητική, οικονομική και νομική αυτοτέλεια και συγχωνεύονται σε μία.

– Πλήρης λοιπόν συγχώνευση επιχειρήσεων που επιτελείται με δύο συνήθως τρόπους:

- Η ισχυρότερη επιχείρηση απορροφά τις άλλες
- Ιδρύεται νέο νομικό πρόσωπο

-Μπορεί να είναι κάθετης διάταξης (συγχώνευση επιχειρήσεων που ασχολούνται από την παραγωγή της πρώτης ύλης έως την διάθεση στον καταναλωτή) ή οριζόντιας διάταξης (ομοειδείς επιχειρήσεις)

-Στόχος είναι η δημιουργία μονοπωλιακής κατάστασης (ειδικά σε τραστ οριζόντιας διάταξης)

-Σε αρκετές χώρες υπάρχει νομοθετική πρόβλεψη για τον περιορισμό τους

Τα τραστ παρουσιάζουν και ορισμένα πλεονεκτήματα λόγω συγκέντρωσης κεφαλαίων.

Δύο τρόποι υπάρχουν για την υλοποίηση του τράστ:

→ Η ισχυρότερη απορροφά τις υπόλοιπες εξαγοράζοντας το ενεργητικό και το παθητικό τους.

→ Όλες μαζί ιδρύουν ένα νέο νομικό πρόσωπο στο οποίο περιέρχονται όλες οι αρμοδιότητες και τα περιουσιακά στοιχεία.

3.5.8.1. Πλεονεκτήματα των Τραστ

1. Οργάνωση παραγωγής με τις πλέον οικονομικές συνθήκες.
2. Ευνοϊκότερη διαμόρφωση τιμών πώλησης, ανταγωνιστικότερα αγαθά.
3. Συμβολή στην αύξηση των εξαγωγών.

3.5.8.2. Ολιγοπωλιακός χαρακτήρας τών τράστ

Εκτός όμως των παραπάνω, πολλές φορές και στις μέρες μας όλο και περισσότερο φανερά, παρατηρείται στην αγορά μια συγκεκριμένη εμφανής συνεργασία ομοειδών εξ αντικειμένου επιχειρήσεων, είτε σε οριζόντια είτε σε κάθετη διάταξη είτε ακόμη και σε συμπληρωματική σχέση μεταξύ τους, που αποβλέπουν στην επιθετικού και ολιγοπωλιακού χαρακτήρα συμπεριφορά, φτάνοντας ακόμη και σε αυτήν του μονοπωλίου και δεσμεύοντας έτσι ολόκληρο τον κλάδο.

Κάποιες φορές συμβαίνει αυτή η συγχώνευση να λάβει τον επίσημο χαρακτήρα, με προσδιορισμό κοινού κεντρικού οργάνου που λαμβάνει ολιγοπωλιακές αποφάσεις υπό την μορφή περισσότερο ομοιάζουσα με **καρτέλ**.

Την ίδια στιγμή, αρκετοί οικονομολόγοι θεωρούν ότι ουσιαστικά και στην λειτουργία τους, ιδιαίτερου χαρακτήρα τραστ είναι τα λεγόμενα κονσέρ ή κοτσέρν.

3.5.8.3. Αντι-Τραστ νομοθεσίας

Κατά το αγγλοσαξωνικό δίκαιο, το τραστ αποτελεί μια νομική συμφωνία με την οποία η περιουσία που ανήκει σε ένα πρόσωπο, διοικείται προς όφελος ενός άλλου.

Στα ελληνικά ο όρος αποδίδεται ως εμπίστευμα, το ελληνικό δίκαιο όμως (όπως και τα υπόλοιπα της ηπειρωτικής ευρώπης δίκαια) δε γνωρίζει τέτοιο **θεσμό**.

Χρειάζονται τρία μέρη για την συμφωνία:

- ο *settlor*, που δίνει το περιουσιακό στοιχείο προς όφελος ενός άλλου,
- ο *trustee*, που έχει τον έλεγχο του περιουσιακού στοιχείου και του οποίου η πληρωμή ορίζεται με νόμο, και
- ο *beneficiary*, ο οποίος δέχεται τα οφέλη από το περιουσιακό στοιχείο.

Η νομοθεσία *Σέρμαν περί Αντι-Τραστ*, (1980), που είναι ο βασικός νόμος στο αμερικανικό Δίκαιο κατά των περιορισμών του Ανταγωνισμού, που "κατέστησε παράνομη κάθε συμφωνία ενοποίησης ή "συνωμοσία" με στόχο την κατάργηση του ανταγωνισμού", απευθυνόταν σε μια εφαρμογή των τραστ στις επιχειρήσεις στον τομέα της ενέργειας τότε και συγκεκριμένα τον πετρελαιοκτόμο.

Η *Standard Oil Company* του Τζον. Ντ. Ροκεφέλερ για παράδειγμα, έπειθε μετόχους σε διάφορες εταιρείες να δώσουν τις μετοχές τους σε ένα Συμβούλιο *trustees* με αντάλλαγμα πιστοποιητικά που τους εξασφάλιζαν την πληρωμή μερισμάτων. Η επιτροπή ερχόταν έτσι σε θέση να διοικεί ταυτόχρονα πολλές εταιρείες, οι οποίες θα έπρεπε να είναι σε ανταγωνισμό μεταξύ τους και λειτουργούσαν ένα μονοπώλιο στον ενεργειακό τομέα με την μορφή του τράστ, που έγινε και αιτία της αντιτράστ νομοθεσίας.

Συνέχεια της παραπάνω νομοθέτησης γνωστής ως "*Πράξης Σέρμαν*", ακολούθησαν:

η νομοθετική "*Πράξη Κλείτον*" (1914) και η νομοθετική "*Πράξη Ρόμπσον και Πάτμαν*" του 1936.

Αυτών των νομοθετημάτων, ακολούθησαν σε διάφορες άλλες Χώρες νομοθετήματα , δημιουργώντας εθνικές νομοθεσίες περί προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού.

3.5.9. Συνεργασίες Επιχειρήσεων

α) το Franchising (δικαιόχρηση)

β) το Outsourcing Franchising

3.5.9.1. το Franchising (δικαιόχρηση)

Προσδιορίζει μία μέθοδο διανομής προϊόντων, αλλά και υπηρεσιών, μέσα από μία σχέση συνεργασίας που αναπτύσσεται μεταξύ δύο συνήθως επιχειρήσεων και μία επιχειρηματική μέθοδο που αφορά την εκχώρηση ενός δικαιώματος ή προνομίου από μία επιχείρηση σε μία άλλη.

Η μία καλείται franchisor (δικαιοπάροχος) και η άλλη franchisee (δικαιοδόχος).

Ο δικαιοπάροχος εκχωρεί τα δικαιώματα ή προνόμια στον δικαιοδόχο να πωλεί προϊόντα και υπηρεσίες που αυτός είτε παράγει καί έχει αναπτύξει στην αγορά, είτε έχει εισάγει και εμπορεύεται στην αγορά.

Η παροχή δικαιωμάτων αφορά θέματα αδειοδότησης των εμπορικών σημάτων και των μεθόδων επιχειρηματικής δραστηριότητας, όπως τη δημιουργία καταστημάτων αλυσίδας (Goody's), καταστημάτων λιανικής πώλησης που μοιράζονται ένα εμπορικό σήμα και την κεντρική διαχείριση (Zara), επιχειρήσεων που διατηρούν το αποκλειστικό δικαίωμα να πωλούν επώνυμα προϊόντα (Fokas καταστήματα που πωλούν π.χ. Boss).

3.5.9.2. το Outsourcing Franchising

(Εξωτερίκευση και δικαιόχρηση)

Μία μικρή αλυσίδα επιχειρήσεων που δραστηριοποιείται στο franchising ως franchisor (δικαιοπάροχος) μπορεί να ζητά “εξωτερική βοήθεια” για να καλύψει τις ελλείψεις της και να βελτιώσει την τεχνογνωσία και το δίκτυο των πωλήσεών της.

Πολλές εταιρείες απευθύνονται σε εξωτερικούς συνεργάτες για να αγοράσουν υπηρεσίες τεχνογνωσίας, πείρα και εξειδίκευση σε θέματα marketing, διανομής, διαφήμισης, ανάπτυξης του δικτύου πωλήσεων, αλλά και συμβουλευτικές και άλλες υποστηρικτικές υπηρεσίες.

Εν ολίγοις, οι εταιρείες αυτές εξωτερικεύουν ένα μεγάλο μέρος των δραστηριοτήτων και λειτουργιών τους που δεν μπορούν από μόνες να υλοποιήσουν, ώστε να πετύχουν οικονομίες κλίμακας και να ικανοποιήσουν το οικονομικό αξίωμα, είτε μεγιστοποιώντας τα κέρδη τους είτε ελαχιστοποιώντας τα κόστη τους.

3.5.10. Συνεταιρισμός

Ένας “ιδιόμορφος” τύπος συνασπισμού επιχειρήσεων, είναι και ο “Συνεταιρισμός”.

Ο όρος αυτός (Συνεταιρισμός- *Cooperative*) αναπτύχθηκε ιδιαίτερα κατά τον 19ο αιώνα όπου και εξελίχθηκε ως ιδεολογία και ως κίνημα με κοινωνικό και οικονομικό περιεχόμενο αποβλέποντας κυρίως τις ασθενέστερες τάξεις των εργαζομένων για την ικανοποιητικότερη αντιμετώπιση των διαφόρων συχνά αναφουμένων αυθαιρεσιών του κυρίαρχου καπιταλιστικού οικονομικού μοντέλου, του κεφαλαιοκρατισμού.

Η ελευθερία της συγκρότησης συνεταιρισμού για την επιδίωξη κυρίως της βιωσιμότητας των μικρών οικογενειακών αγροτικών επιχειρήσεων κυρίως, αλλά και όχι μόνο, σε σχέση με την ανταγωνιστικότητά τους απέναντι στις με μεγάλα μεγέθη συντελεστών παραγωγής, μεγάλες καπιταλιστικές ομοειδείς επιχειρήσεις, θεμελιώνεται στα συντάγματα όλων των φιλελεύθερων και δημοκρατικών πολιτειών (δικαίωμα του «συνεταιρίζεσθαι»).

Ο Συνεταιρισμός αποτελεί το τελευταίο εν δυνάμει στάδιο επιβίωσης των μικρών σε κατοχή συντελεστών παραγωγής επιχειρήσεων, απέναντι στον ανταγωνισμό των μεγάλων επιχειρήσεων, μέσα από την διαμόρφωση σχετικών “οικονομιών κλίμακος” είτε στο στάδιο της προμήθειας (ενδιάμεσες καταναλώσεις - Input), είτε στο στάδιο της διάθεσης για τις μικρές μονάδες. Δηλαδή ένα “μέσον” επιβραδυντικής διαδικασίας “εξόδου” της μικρής παραγωγικής μονάδας από την αγορά.

Συνεταιρισμός, είναι μια: «αυτόνομη ένωση προσώπων που συγκροτείται εθελοντικά για την αντιμετώπιση των κοινών οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αναγκών και επιδιώξεων τους, διαμέσου μιας συνιδιόκτητης και δημοκρατικά διοικούμενης επιχείρησης», όπως περιγράφει ο ορισμός που δόθηκε τελευταία στο παγκόσμιο συνέδριο συνεταιριστικών οργανώσεων στο Μάντσεστερ της Αγγλίας το 1995.

Άλλωστε η ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι βρίσκεται στην **Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου**:

Άρθρο 20 (1) Καθένας έχει το δικαίωμα στην ελευθερία της ειρηνικής συνάθροισης και του συνεταιρίζεσθαι.

3.5.10.1. Ελληνική νομοθεσία “περί συνεταιρισμών”

Στην ελληνική νομοθεσία γίνεται διάκριση μεταξύ:

- Αστικών συνεταιρισμών το νομικό πλαίσιο της λειτουργίας των οποίων ρυθμίζεται από το νόμο 1667/1986 και
- Αγροτικών συνεταιρισμών που διέπονται από το νόμο 2810/2000.

Στους αστικούς συνεταιρισμούς, περιλαμβάνονται:

- Οι καταναλωτικοί συνεταιρισμοί, που για τη σύστασή τους απαιτούνται τουλάχιστον εκατό άτομα, ενώ απαιτούνται δεκαπέντε άτομα για τους λοιπούς, όπως:
- Παραγωγικούς συνεταιρισμούς
- Προμηθευτικούς συνεταιρισμούς
- Πιστωτικούς συνεταιρισμούς
- Μεταφορικούς συνεταιρισμούς
- Τουριστικούς συνεταιρισμούς

3.5.10.2. Αγροτικοί συνεταιρισμοί

Αγροτικοί είναι όσοι δραστηριοποιούνται σε οποιοδήποτε τομέα της αγροτικής οικονομίας για την ίδρυση των οποίων απαιτούνται τουλάχιστον δέκα άτομα.

Για να ενισχυθεί ο κεφαλαιουχικός χαρακτήρας του αγροτικού συνεταιρισμού παρέχεται η δυνατότητα απόκτησης περισσότερων από μιας μερίδων, οι οποίες μπορούν να δώσουν στον κάτοχο δικαίωμα περισσότερων από μιας ψήφου, η οποία όμως σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να ξεπερνά τις τρεις. Κάθε αστικός και γεωργικός συνεταιρισμός, ως νομικό, πρόσωπο είναι έμπορος και συνεπώς μπορεί να κηρυχτεί σε πτώχευση. Οι συνέταιροι αγροτικού συνεταιρισμού δεν μπορούν να προσωποκρατηθούν για τα χρέη του τελευταίου.

Αξιοσημείωτες επιμέρους μορφές είναι οι Αγροτικοί ή γεωργικοί συνεταιρισμοί, στους οποίους περιλαμβάνονται οι κτηνοτροφικοί και οι αλιευτικοί, οι οποίοι αποτελούν οικονομικές οργανώσεις με συλλογική καλλιέργεια, ή παραγωγή, επεξεργασία, διάθεση (εμπορία) αγαθών, δανειοδότηση μελών, αποζημιώσεις επί καταστροφών κ.λπ. Σημειώνεται ότι τα κέρδη των παραπάνω μορφών συνεταιρισμών και ειδικότερα των καταναλωτικών επιστρέφονται στα μέλη τους υπό μορφή **μερίσματος** που βασίζεται ανάλογα με το χρηματικό ποσό που δαπανήθηκε από κάθε μέτοχο μέσα σε κάποιο τακτό διάστημα. Είναι άλλωστε και το **βασικό** σημείο της νομοθεσίας περί συνεταιρισμών, που **“ορίζει” την “καπιταλιστική” υπόσταση** του συνεταιριστικού “επιχειρείν”, το γεγονός ακριβώς της **διανομής του πλεονάσματος του αποθεματικού, ανάλογα με την συμμετοχή του καθένα στις εργασίες του συνεταιρισμού.**

Με το νόμο 4015/2011 καταργήθηκε ο δεύτερος και τρίτος βαθμός συνεταιριστικής οργάνωσης και δρομολογήθηκε η μετατροπή τους σε πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς. Παράλληλα, ξεκίνησαν ευρείας έκτασης συγχωνεύσεις αγροτικών συνεταιρισμών και ουσιαστική αδρανοποίηση μεγάλου αριθμού ανενεργών. Τέλος, δρομολογήθηκε η δραστική διευθέτηση των συνεταιριστικών χρεών μέσω σχεδίων αναδιάρθρωσης και εξυγίανσης.

Η ΠΑΣΕΓΕΣ είναι το κεντρικό συντονιστικό όργανο των αγροτικών συνεταιρισμών και η διοίκηση της (διοικητικό συμβούλιο και γενική συνέλευση) πρέπει να εκλέγεται από πανελλήνιο συνέδριο αντιπροσώπων που προκύπτουν με άμεση και καθολική ψηφοφορία μεταξύ των συνεταιριστών όλης της Χώρας. Από το 1895 έχει ιδρυθεί η Διεθνής Συνεταιριστική Ένωση (ΔΣΕ) η οποία επεξεργάζεται τις Αρχές που πρέπει να ακολουθούν οι συνεταιρισμοί σε παγκόσμια κλίμακα. Αυτές οι αρχές, αποτελούν τους νομικούς κανόνες των διαφόρων συνεταιριστικών νομοθεσιών.

Η ΔΣΕ αναθεώρησε τρεις φορές τις Συνεταιριστικές Αρχές, προσαρμόζοντας τις σε ένα μεταβαλλόμενο κόσμο, το 1937, το 1966 και τελευταία το 1995 στο Συνέδριο της στο Μάντσεστερ της Μ. Βρετανίας.

Οι συνεταιρισμοί αποτελούν ιστορικά τον κύριο κορμό **κοινωνικής οικονομίας** στην Ελλάδα. Λειτουργούν κυρίως ως επιχειρήσεις (που άλλωστε είναι), με την έννοια ότι παράγουν και διαθέτουν στην αγορά προϊόντα ή υπηρεσίες.

3.5.10.3. Ευρωπαϊκός συνεταιρισμός "SCE" (ονομαζόμενος τυπικά "Ευρωπαϊκή συνεταιριστική εταιρία" "ΕΣΕΤ").

Η Ευρωπαϊκή ένωση, με τον κανονισμό 1435/2003 άμεσα εφαρμόσιμο με υπερνομοθετική ισχύ, εισάγει την δυνατότητα ιδρύσεως ιδιαίτερης μορφής συνεταιρισμού που δεν εντάσσεται στις ανωτέρω εθνικές κατηγορίες.

Ο εκ του περισσού εφαρμοστικός νόμος 4099/2012 ρυθμίζει περαιτέρω κάποιες λεπτομέρειες για τους Ευρωπαϊκούς συνεταιρισμούς, δυστυχώς όμως εισάγει και αντίθετες διατάξεις οι οποίες παρότι δεν ισχύουν καθότι ο κανονισμός έχει υπερνομοθετική ισχύ, δημιουργούν νομικές δυσκολίες και ασάφεια.

Ο κανονισμός ορίζει στο άρθρο 8 με τίτλο **εφαρμοστέο δίκαιο:**

1. Μια SCE διέπεται:

α) από τον παρόντα κανονισμό

β) εφόσον το επιτρέπει ρητά ο παρών κανονισμός, από τις διατάξεις του καταστατικού της

γ) σε θέματα που δεν ρυθμίζει ο παρών κανονισμός ή, σε θέματα που τα ρυθμίζει εν μέρει, όσον αφορά τις πτυχές που δεν καλύπτονται από τον παρόντα κανονισμό από:

i) τις νομοθετικές διατάξεις που θεσπίζουν τα κράτη μέλη προς εφαρμογή κοινοτικών μέτρων που αφορούν ειδικά τις SCE·

ii) τις νομοθετικές διατάξεις των κρατών μελών που έχουν εφαρμογή σε συνεταιρισμό ο οποίος έχει συσταθεί σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους μέλους της καταστατικής έδρας της SCE·

Έτσι έχουμε ότι στον Ευρωπαϊκό συνεταιρισμό εφαρμόζεται κατ' αρχήν ο κανονισμός.

Ο κανονισμός **προβλέπει ρητά** συγκεκριμένα θέματα να τα ορίζει το καταστατικό.

Το άρθρο 8 ορίζει οι διατάξεις αυτές του καταστατικού να υπερισχύουν της εθνικής νομοθεσίας (κατ' εξουσιοδότηση του υπερεθνικού νομοθέτη).

Για να κατανοήσουμε πως ορίζεται κάποιο θέμα σε Ευρωπαϊκό συνεταιρισμό διαβάζουμε τον κανονισμό και τις διατάξεις του καταστατικού που ρητά προβλέπονται από αυτόν.

Έτσι λοιπόν αν με μόνο αυτή την ανάγνωση μπορούμε να καταλάβουμε πως ορίζεται κάτι τότε δεν εφαρμόζεται τίποτε άλλο.

Μόνο αν μετά από αυτή την ανάγνωση κάτι είναι μη ορισμένο τότε λαμβάνονται κατά σειρά εφαρμογής υπ' όψιν οι ειδικές εθνικές διατάξεις των SCE ή των εθνικών συνεταιρισμών, ή οι μη ρητά προβλεπόμενες διατάξεις του καταστατικού.

Παράδειγμα: Αναρωτιόμαστε αν μέλη του συνεταιρισμού μπορεί να είναι και άτομα μη κάτοικοι Ευρωπαϊκής Ενώσεως. Διαβάζουμε τον κανονισμό και τις ρητά προβλεπόμενες διατάξεις του καταστατικού. Πουθενά δεν γίνεται αναφορά για το ανωτέρω θέμα. Με βάση την αρχή του ότι δεν απαγορεύεται επιτρέπεται, αυτό σημαίνει ότι ο κανονισμός **δεν απαγορεύει - άρα επιτρέπει** την συμμετοχή μη κατοίκων Ευρωπαϊκής Ενώσεως.

Δεν εφαρμόζονται στο ερώτημα αυτό άρα ούτε οι ειδικές διατάξεις των SCE, ούτε οι εθνικές διατάξεις των συνεταιρισμών ούτε οι διατάξεις του καταστατικού.

Αντίθετη ερμηνεία θα επέτρεπε στον Εθνικό νομοθέτη να ορίσει ότι π.χ. μέλη συνεταιρισμού μπορεί να είναι μόνο Έλληνες πολίτες ακυρώνοντας έτσι την ίδια την υπόσταση του Ευρωπαϊκού συνεταιρισμού.

Βασική αρχή του κανονισμού είναι η **αρχή της μη διάκρισης** που ορίζει ότι δεν δύναται να γίνεται διάκριση του Ευρωπαϊκού συνεταιρισμού από τους εγχώριους. Επειδή υπάρχουν διάφορα είδη εγχώριων συνεταιρισμών, οφείλει το κράτος τουλάχιστον να μην γίνεται **αρνητική διάκριση** με κάποιο από τα είδη συνεταιρισμών.

Ο συνεταιρισμός μπορεί να ιδρυθεί από τουλάχιστον 2 νομικά πρόσωπα από διαφορετικές χώρες της Ε.Ε. ή από τουλάχιστον 5 φυσικά ή νομικά πρόσωπα από τουλάχιστον 2 διαφορετικές χώρες της ΕΕ.

Το ελάχιστο κεφάλαιο είναι 30.000€ το οποίο πρέπει να κατατεθεί το 25% κατά την ίδρυση και το υπόλοιπο εντός 5 ετών από την ίδρυση (άσχετα με το ότι ο 4099/2012 λέει άλλα).

Κατά την διάλυση ο Ευρωπαϊκός συνεταιρισμός υπάγεται στην αρχή της αφίλοκερδούς διανομής εκτός αν το καταστατικό του προβλέπει διαφορετικά.

Η διαδικασία ιδρύσεως είναι:

- α) Σύνταξη καταστατικού και υπογραφή από τους ιδρυτές δίχως ιδιαίτερη διατύπωση.
- β) Κατάθεση στο ΓΕΜΗ του υπογραφέντος καταστατικού (δεν εγγράφεται στο μητρώο του ειρηνοδικείου και δεν γίνεται έλεγχος νομιμότητας - εγγράφεται στο πρώην μητρώο ανωνύμων).
- γ) Δημοσίευση στο ΓΕΜΗ οπότε και επέρχεται η σύσταση, ανακοίνωση στο ΦΕΚ και Εφημερίδα ΕΕ.

Μετά από μια πρώτη αποτυχημένη προσπάθεια ο πρώτος Ελληνικός Ευρωπαϊκός συνεταιρισμός ανακοινώθηκε στις 02/05/2014 ("ED SCE").

3.5.10.4. Αναγκαστικός συνεταιρισμός

Τέλος ο αναγκαστικός συνεταιρισμός είναι μία Συνεταιριστική οργάνωση που ιδρύεται ύστερα από επιταγή νόμου και χαρακτηρίζεται από την υποχρεωτική συνεργασία για την εκπλήρωση σκοπού κοινής ωφελείας.

Κύριο παράδειγμα στην Ελλάδα αναγκαστικού συνεταιρισμού, είναι ο αναγκαστικός συνεταιρισμός ακτημόνων καλλιεργητών, στον οποίο παραδίδεται το κτήμα που θα μοιραστεί στους ακτήμονες για την αποκατάστασή τους και το διαχειρίζεται έως την πραγματική διανομή του.

3.6. Κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης

Τι είναι λοιπόν η δεσπόζουσα θέση. Ο αντικειμενικός σκοπός μιας επιχείρησης, που δραστηριοποιείται σ' ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον, είναι η επίτευξη του κέρδους και η ενίσχυση της θέσης της στη σχετική αγορά. Όταν μια επιχείρηση κατέχει μια θέση τέτοιας οικονομικής δύναμης που την καθιστά ικανή να επηρεάσει τον ανταγωνισμό, στην αγορά ενός συγκεκριμένου προϊόντος, τότε για τους νομικούς η εταιρεία αυτή κατέχει δεσπόζουσα θέση ενώ για τους οικονομολόγους διαθέτει μονοπωλιακή δύναμη.

Η δεσπόζουσα θέση που μπορεί να έχει μια εταιρεία, στοιχειοθετείται από την οικονομική δύναμη και το μερίδιο της αγοράς που η εταιρεία κατέχει, τα υπάρχοντα εμπόδια εισόδου στην αγορά, η εύκολη πρόσβαση σε πρώτες ύλες, η κατοχή ευρεσιτεχνιών, βιομηχανικών και πνευματικών δικαιωμάτων και πολλά άλλα. Κάθε ένα από αυτά από μόνο του δεν μπορεί να προσδώσει τον τίτλο της "δεσπόζουσας" σε μια επιχείρηση. Χρειάζεται ένα ικανός συνδυασμός παραγόντων για να καταλήξουμε με σιγουριά στην υπεροχή της. Άλλωστε η κατοχή μιας τέτοιας δύναμης δεν συνεπάγεται αυτομάτως και την καταχρηστική της εκμετάλλευση. Το κοινοτικό δίκαιο άλλωστε αναγνωρίζει το δικαίωμα στην πρόοδο και την ευημερία κάθε οικονομικής μονάδας. Ωστόσο, η δεσπόζουσα επιχείρηση είναι επιφορτισμένη με την ειδική ευθύνη, οι πράξεις της από την εκμετάλλευση των προνομίων της υπεροχής της, να μην στρεβλώνουν τον ανταγωνισμό και να μην βλάπτουν την ευημερία των καταναλωτών.

Οι καταχρηστικές πρακτικές που συνήθως εφαρμόζουν οι κυρίαρχες επιχειρήσεις υπό το πρίσμα του άρθρου 82 της Συνθήκης των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων που ασχολείται με την καταχρηστική συμπεριφορά που ενδέχεται να παρουσιάσει μια επιχείρηση η συνασπισμός επιχειρήσεων με δεσπόζουσα θέση στην αγορά, χωρίζονται σε 3 μεγάλες κατηγορίες :

- 1) καταχρηστική εκμετάλλευση (exploitative abuses),
- 2) παρεμποδιστική εκμετάλλευση (exclusionary abuses) και
- 3) πρακτικές εκδίκησης και τιμωρίας (reprisal abuses).

Η πρώτη αφορά τις σχέσεις της δεσπόζουσας επιχείρησης με τους προμηθευτές και τους πελάτες της. Η δεύτερη αφορά τους τρόπους που χρησιμοποιεί η ηγέτιδα επιχείρηση προκειμένου να εκτοπίσει ανταγωνιστές της απ' τη σχετική αγορά ή να αποτρέψει την πρόσβαση νέων σε αυτήν. Και τέλος, η τρίτη είναι ικανή να ενισχύσει τη δεσπόζουσα θέση που απολαμβάνει η εν λόγω επιχείρηση μέσω του πλήρους ή σχεδόν πλήρους εξοστρακισμού του ανταγωνισμού. Μερικά παραδείγματα αυτών είναι η υπερβολική και η διακριτική τιμολόγηση, η ρήτρα αποκλειστικής προμήθειας, η άρνηση πώλησης και πολλά άλλα.

Οι συνασπισμοί επιχειρήσεων τις περισσότερες φορές, είναι η επιθυμία σε συνδυασμό με την ικανότητα, μιας επιχείρησης με δεσπόζουσα θέση, να εξουσιάζει την αγορά στην οποία δραστηριοποιείται, εξουδετερώνοντας κάθε έννοια ανταγωνισμού, η σχεδιάζοντας αυτό να το πραγματοποιήσει στο μέλλον.

Μια επιχείρηση που βρίσκεται σε θέση ισχύος σε μια συγκεκριμένη αγορά μπορεί να βλάψει

τον ανταγωνισμό. Το να βρίσκεται μια επιχείρηση σε θέση ισχύος δεν βλάπτει από μόνο του τον ανταγωνισμό, αλλά αν εκμεταλλεύεται το γεγονός αυτό για να εξαλείψει τον ανταγωνισμό, τότε μιλάμε για **κατάχρηση** της δεσπόζουσας θέσης της.

Αυτό συμβαίνει όταν, για παράδειγμα, μια επιχείρηση:

- χρεώνει παράλογα υψηλές τιμές
- αποσπά πελάτες από μικρούς ανταγωνιστές της εφαρμόζοντας τεχνητά χαμηλές τιμές τις οποίες δεν μπορούν αυτοί να ανταγωνιστούν
- δημιουργεί εμπόδια στους ανταγωνιστές της στη συγκεκριμένη ή σε άλλη σχετική αγορά, αναγκάζοντας τους καταναλωτές να αγοράζουν προϊόν που συνδέεται τεχνητά με άλλο δημοφιλέστερο, μεγάλης ζήτησης προϊόν
- αρνείται να προμηθεύει ορισμένους πελάτες ή προσφέρει ειδικές εκπτώσεις σε πελάτες που αγοράζουν όλες ή τις περισσότερες προμήθειές τους από τη συγκεκριμένη επιχείρηση
- εξαρτά την πώληση συγκεκριμένου προϊόντος από την πώληση ενός άλλου προϊόντος

3.6.1. Τι είναι η πολιτική ανταγωνισμού και πώς λειτουργεί διαδικαστικά στην ΕΕ.

Όταν επικρατούν συνθήκες ανταγωνισμού, οι επιχειρήσεις βρίσκονται συνεχώς υπό την πίεση να προσφέρουν τα καλύτερα δυνατά προϊόντα στην καλύτερη δυνατή τιμή, διότι, διαφορετικά, οι καταναλωτές θα αγοράσουν τα προϊόντα άλλων επιχειρήσεων. Σε μια ελεύθερη αγορά, οι επιχειρήσεις πρέπει να δρουν ανταγωνιστικά γιατί αυτό είναι προς όφελος των καταναλωτών.

Ορισμένες επιχειρήσεις προσπαθούν να περιορίσουν τον ανταγωνισμό. Για να διατηρηθεί η εύρυθμη λειτουργία των αγορών, πρέπει οι αρχές, μεταξύ των οποίων και η Επιτροπή σαν όργανο της ΕΕ, να προλαμβάνουν ή να διορθώνουν συμπεριφορές που υπονομεύουν τον ανταγωνισμό.

Όπως :

- τις συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων με σκοπό τον περιορισμό του ανταγωνισμού – καρτέλ ή άλλες αθέμιτες ρυθμίσεις με τις οποίες οι εταιρείες συμφωνούν να μην ανταγωνίζονται η μία την άλλη ώστε να επιβάλουν τους δικούς τους κανόνες στην αγορά
- την κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης – όταν μια επιχείρηση με μεγάλο μερίδιο στην αγορά επιχειρεί να εκτοπίσει τους ανταγωνιστές της
- τις συγχωνεύσεις και άλλες επίσημες συμφωνίες με τις οποίες οι επιχειρήσεις ενώνουν τις δυνάμεις τους προσωρινά ή μόνιμα (οι συγχωνεύσεις είναι νόμιμες υπό τον όρο ότι αποσκοπούν στην επέκταση της αγοράς και παρέχουν οφέλη στους καταναλωτές)
- τις προσπάθειες για άνοιγμα αγορών στον ανταγωνισμό (απελευθέρωση) – σε τομείς όπως οι μεταφορές, η ενέργεια, οι ταχυδρομικές υπηρεσίες και οι τηλεπικοινωνίες. Πολλοί από τους τομείς αυτούς ελέγχονταν από κρατικά μονοπώλια και πρέπει να διασφαλίζεται ότι η διαδικασία απελευθέρωσης δεν παρέχει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα σε αυτά τα παλαιά μονοπώλια.
- τη χρηματοδοτική στήριξη (κρατική ενίσχυση) επιχειρήσεων από τις κυβερνήσεις των χωρών της ΕΕ (η ενίσχυση αυτή επιτρέπεται υπό τον όρο ότι δεν στρεβλώνει τον θεμιτό και αποτελεσματικό ανταγωνισμό μεταξύ των επιχειρήσεων στις χώρες της ΕΕ ή δεν ζημιώνει την οικονομία

- [τη συνεργασία με τις εθνικές αρχές ανταγωνισμού των χωρών της ΕΕ](#) (οι οποίες είναι επίσης αρμόδιες για την επιβολή του δικαίου της ΕΕ περί ανταγωνισμού), ώστε να διασφαλιστεί η ενιαία εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού σε όλη την ΕΕ

3.6.2. Γιατί η πολιτική ανταγωνισμού είναι σημαντική για τους καταναλωτές της ΕΕ.

Η πολιτική ανταγωνισμού είναι ένα σύνολο κανόνων που εφαρμόζονται για να διασφαλιστεί ο θεμιτός ανταγωνισμός μεταξύ επιχειρήσεων και εταιρειών. Η εφαρμογή της ενθαρρύνει την επιχειρηματικότητα και την αποτελεσματικότητα, αυξάνει τις επιλογές των καταναλωτών και συμβάλλει στη μείωση των τιμών και τη βελτίωση της ποιότητας.

Χαμηλές τιμές για όλους: Ο ευκολότερος τρόπος για να αυξήσει μια επιχείρηση το μερίδιο αγοράς της είναι να προσφέρει καλύτερες τιμές. Επομένως, στις αγορές που λειτουργεί ο ανταγωνισμός, οι τιμές πέφτουν. Το γεγονός αυτό ευνοεί τους καταναλωτές, εφόσον περισσότεροι μπορούν να πραγματοποιούν αγορές, και παράλληλα ενθαρρύνει τις επιχειρήσεις να παράγουν, τονώνοντας έτσι την οικονομία γενικότερα.

Καλύτερη ποιότητα: Επίσης, ο ανταγωνισμός ενθαρρύνει τις επιχειρήσεις να βελτιώνουν την ποιότητα των αγαθών και των υπηρεσιών που πωλούν, ώστε να προσελκύουν περισσότερους πελάτες και να αυξάνουν το μερίδιό τους στην αγορά. Η ποιότητα μπορεί να έχει διάφορες έννοιες, όπως: προϊόντα που διαρκούν περισσότερο ή λειτουργούν καλύτερα, καλύτερη εξυπηρέτηση μετά την πώληση ή τεχνική υποστήριξη, φιλικότερες και καλύτερες υπηρεσίες.

Μεγαλύτερη επιλογή: Σε μια ανταγωνιστική αγορά, οι επιχειρήσεις προσπαθούν να διαφοροποιήσουν τα προϊόντα τους από τα υπόλοιπα της αγοράς. Το γεγονός αυτό οδηγεί σε μεγαλύτερες δυνατότητες επιλογής και οι καταναλωτές μπορούν να επιλέγουν το προϊόν που προσφέρει την σωστή σχέση μεταξύ τιμής και ποιότητας γι' αυτούς.

Καινοτομία: Για να μπορούν να παρέχουν μεγαλύτερη επιλογή και να παράγουν καλύτερα προϊόντα, οι επιχειρήσεις πρέπει να καινοτομούν όσον αφορά το είδος και τον σχεδιασμό του προϊόντος, τις τεχνικές παραγωγής, τις παρεχόμενες υπηρεσίες κ.λπ.

Καλύτεροι ανταγωνιστές στις διεθνείς αγορές: Ο ανταγωνισμός στο εσωτερικό της ΕΕ βοηθά τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις να είναι ισχυρότερες επίσης εκτός ΕΕ, και να μπορούν να επιβιώνουν σε συνθήκες παγκόσμιου ανταγωνισμού.

3.6.3. Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ)

Η **ΕΟΚΕ** είναι το όργανο μέσω του οποίου συνδικαλιστικές οργανώσεις, ενώσεις εργοδοτών και άλλες ομάδες που εκπροσωπούν την κοινωνία των πολιτών διατυπώνουν τις απόψεις τους για θέματα της ΕΕ, συμβάλλοντας με αυτόν τρόπο στη διαδικασία λήψης αποφάσεων.

Η ΕΟΚΕ διαθέτει τμήμα που ασχολείται συγκεκριμένα με την πολιτική ανταγωνισμού και την προστασία του καταναλωτή (Τμήμα Ενιαίας Αγοράς, Παραγωγής και Κατανάλωσης).

Η ισχύουσα Νομοθεσία Ανταγωνισμού της ΕΕ καλύπτει τομείς που έχουν να κάνουν γενικότερα

με την προστασία των καταναλωτών από αντιανταγωνιστικές συμφωνίες (περιλαμβανομένων των συμπράξεων - συνασπισμών επιχειρήσεων, συγχωνεύσεων και εξαγορών, κατάχρηση από επιχειρήσεις και συνασπισμούς δεσπόζουσας θέσης στην αγορά, κρατικές ενισχύσεις και διεθνείς συνεργασίες στον τομέα του ανταγωνισμού.

Επίλογος – Συμπεράσματα

Η παρούσα εργασία προσπάθησε να καταγράψει μεθοδολογικά τους λόγους που από την μορφή και το είδος κάθε συνασπισμού επιχειρήσεων προκύπτει όφελος για τις επιχειρήσεις, τους καταναλωτές και την κοινωνία, η πρόκειται απλά για την ανάγκη επιβίωσης των επιχειρήσεων στα πλαίσια της ικανοποίησης του οικονομικού αξιώματος και του ανταγωνισμού των αγορών. Θέλησε να δώσει ένα περιεχόμενο "αιτιολογικό" στον όρο «συνασπισμός επιχειρήσεων» πέρα από την εύκολη αιτιολόγηση συνασπισμού για την διεκδίκηση στην αγορά αυτού που καλείται «δεσπόζουσα θέση». Μπορεί κριτικά ο αναγνώστης να βάλει τα όρια μέσα στο χώρο στον οποίο κινείται ο υγιής ανταγωνισμός, τους τρόπους με τους οποίους αυτός πλήττεται από ενδεχόμενους συνασπισμούς που αποβλέπουν κύρια στην «δεσπόζουσα θέση» τις περισσότερες φορές, αλλά και να διακρίνουμε τη διαφορά ανάμεσα στην "υπεράσπιση" του δικαιώματος που έχει κάθε οικονομική μονάδα στην πρόοδο και την κατάχρησή αυτού μέσω συνασπισμού της με άλλες.

Βεβαίως η ανάλυση και αξιολόγηση της συμπεριφοράς μιας επιχείρησης ως καταχρηστικής ή όχι στην επιλογή της να συνασπισθεί, δεν είναι εύκολη υπόθεση, ούτε εξ αρχής κατακριτέα. Το λόγο για έλεγχο της προστασίας του ανταγωνισμού έχουν μόνο οι αρμόδιες γι' αυτό αρχές, που διαχειρίζονται τις νομοθεσίες όταν επεμβαίνουν ελεγκτικά στη λειτουργία μιας αγοράς. Συνήθως στην Ελλάδα και με βάση το άρθρο 82 της Συνθήκης της ΕΕ, η γενική αρχή που ακολουθείται (κατ' επιταγή του κοινοτικού δικαίου) είναι η case-by-case ανάλυση.

Πιστεύουμε ότι με την παρουσίαση στην εργασία μας, μπορεί κανείς να διαμορφώνει κατα περίπτωση άποψη, για την "δράση" μιας επιχείρησης η ενός συνασπισμού, τόσο για την "τύχη" της ίδιας η του συνασπισμού που δημιούργησε, αλλά και για τους υπόλοιπους συντελεστές μιας κοινωνίας, εργαζόμενοι, καταναλωτές, μέσα στην οποία δραστηριοποιείται.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 1) Φώτη Τσιφοπανόπουλου   Σημειώσεις τμήματος Λογιστικής-Χρηματοοικονομικής
ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας
- 2) Λιακόπουλος Αθανάσιος   «Βιομηχανική Ιδιοκτησία»
Εκδόσεις ΑΦΟΙ ΣΑΚΚΟΥΛΑ, 1995
- 3) ΚΟΥΛΕΡΗΣ, Α.   Επιχειρησιακή Κοστολόγηση, 2^η Έκδοση, Αθήνα
2011
- 4) ΚΟΥΛΕΡΗΣ, Α.   Ο Βαθμός Απασχολήσεως των επιχειρήσεων ως
Παράγων επηρεασμού του κόστους
Θεωρία Κόστους, Αθήνα 2010
- 5) Ευγενία Πετρίδου
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ   ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
Διοίκηση Επιχειρήσεων
Ενότητα 3: Έννοια Επιχείρησης – Οικονομικής μονάδας
Τμήμα Οικονομικών Επιστημών
- 6) Ντέηβιντ Ρικάρντο   "*Αρχές της Πολιτικής Οικονομίας και Φορολογίας*"
- 7) Adam Smith   «Μια Έρευνα στη Φύση και τα Αίτια του
Πλούτου των Εθνών» (1776)

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

1)

(<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/AUTO/?uri=CELEX:32003R1435&qid=1403248449201&rid=3>)

[EU law and publications](#)

2)

(<http://www.nsk.gov.gr/webnsk/gnwmodothsh.jsp?gnid=112551>)

Νομικό συμβούλιο του Κρατους

3)

http://www.businessportal.gr/search_name.php

**ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ**

(με αναζήτηση στον διακριτικό τίτλο "ED SCE"
ΓΕΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΜΗΤΡΩΟ (Γ.Ε.ΜΗ.)).

4)

http://ec.europa.eu/competition/consumers/institutions_el.html

Ευρωπαϊκή Επιτροπή